

MINUTA

Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel

Pitești, 14-15 noiembrie 2019

În perioada 14-15 iunie 2019 a avut loc la Pitești întâlnirea reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, în care au fost dezbătute probleme de drept ce au generat practică neunitară în materie civilă.

Dezbaterile au fost moderate de către doamna Camelia-Maria SOLOMON, judecător la Curtea de Apel București și domnul Ioan Stelian VIDU, judecător la Curtea de Apel Timișoara, ambii formatori ai Institutului Național al Magistraturii în cadrul catedrei de Drept civil și Drept procesual civil.

Din partea Înaltei Curți de Casație și Justiție a participat doamna Laura IVANOVICI, președintele Secției I Civile, iar curțile de apel au fost reprezentate, în principal, de președinții secțiilor civile sau de judecători din cadrul aceluiași secții.

Din partea Consiliului Superior al Magistraturii a participat doamna judecător Evelina OPRINA, iar din partea Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Biroul de recursuri civile în interesul legii, a participat doamna procuror Luminița NICULESCU.

PROBLEME DE DREPT SUPUSE DEZBATERII¹

I. DREPT PROCESUAL CIVIL

A. TAXELE JUDICIARE DE TIMBRU

1. Titlul problemei de drept:

Taxa judiciară de timbru aferentă cererii de încuviințare a executării silite pornite în temeiul unei hotărâri judecătorești pronunțate în primă instanță, conținând obligații susceptibile de executare silită, devenită executorie sau, după caz, rămasă definitivă, prin respingerea, perimarea sau anularea apelului exercitat împotriva sa.²

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

¹ Prezenta minută este redactată în formatul impus de prevederile Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 148/19.03.2015.

² Curtea de Apel Alba Iulia.

Acte normative incidente: art. 10 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013, art. 628 alin. (1), art. 632 alin. (2), art. 633, art. 634 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: încuviințare executare silită, taxă judiciară de timbru, titlu executoriu.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 10 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 80/2013, cererea de încuviințare a executării silite se timbrează cu 20 de lei pentru fiecare titlu executoriu.

Taxa judiciară de timbru aferentă cererii de încuviințare a executării silite se determină în funcție de numărul titlurilor executorii în temeiul cărora s-a început executarea a cărei încuviințare se solicită, prin adăugarea unor sume de 20 de lei pentru fiecare titlu executoriu în parte.

În conformitate cu art. 628 alin. (1) C. proc. civ., *pot fi executate silit obligațiile* al căror obiect constă în *plata* unei sume de bani, *predarea* unui bun ori a folosinței acestuia, *desființarea* unei construcții, a unei plantații ori a altei lucrări, *încredințarea minorului*, *stabilirea locuinței și vizitarea acestuia* sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlul executoriu.

De asemenea, potrivit art. 632 alin. (2) C. proc. civ., constituie titluri executorii hotărârile executorii prevăzute la art. 633, hotărârile cu executare provizorie, hotărârile definitive, precum și orice alte hotărâri sau înscrisuri care, potrivit legii, *pot fi puse în executare*.

Raportat la textele legale specificate anterior, pot fi aduse la îndeplinire, prin executare silită, exclusiv obligațiile susceptibile de a fi executate pe această cale.

Problema în dezbatere izvorăște atât din omisiunea legiuitorului de a insera, în mod expres, în cuprinsul art. 633 și art. 634 C. proc. civ., ce enumeră categoriile de hotărâri executorii, respectiv de hotărâri definitive, hotărârile pronunțate în primă instanță, devenite executorii sau, după caz, rămase definitive prin respingerea, perimarea sau anularea căii de atac exercitate împotriva sa, cât și din reglementarea art. 633 pct. 1 C. proc. civ., potrivit căreia hotărârile date în apel sunt hotărâri executorii, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Omisiunea de reglementare indicată mai sus poate fi acoperită prin includerea hotărârilor respective în cadrul hotărârilor executorii, respectiv al hotărârilor definitive, prin interpretarea prin analogie și în mod corespunzător a cazurilor menționate în art. 633 și art. 634 C. proc. civ.

De asemenea, art. 633 pct. 1 C. proc. civ. trebuie interpretat prin coroborare cu art. 628 alin. (1) și cu art. 632 alin. (2) C. proc. civ., adăugându-se, drept condiție pentru conferirea caracterului de titlu executoriu, și cerința ca hotărârea dată în apel să cuprindă în dispozitiv obligații susceptibile de a fi executate silit.

O decizie pronunțată în apel prin care calea de atac a fost respinsă, perimată sau, după caz, anulată, în măsura în care nu mai cuprinde nicio altă obligație susceptibilă de executare silită (cum ar fi, de pildă, obligarea uneia dintre părți la plata cheltuielilor de judecată ocazionate de soluționarea apelului), nu constituie titlu executoriu.

În ipoteza în care în dispozitivul unei hotărâri judecătorești pronunțate în primă instanță sunt prevăzute obligații susceptibile de executare silită, iar aceasta a devenit executorie sau, după caz, a rămas definitivă în urma soluționării apelului exercitat împotriva sa, printr-o decizie prin care calea de atac a fost respinsă, perimată sau anulată, titlul executoriu este reprezentat de hotărârea judecătorească pronunțată în primă instanță, iar nu de decizia din apel. Așadar, în acest caz, cererea de încuviințare a executării silite se impune a fi timbrată cu o taxă judiciară de timbru în quantum de 20 de lei.

Dacă, în schimb, atât în dispozitivul hotărârii judecătorești pronunțate în primă instanță, cât și în cel al deciziei din apel sunt prevăzute obligații susceptibile de executare silită, iar partea a solicitat încuviințarea executării silite în temeiul ambelor hotărâri, cererea de încuviințare a executării silite se impune a fi timbrată cu o taxă judiciară de timbru în quantum de 40 de lei. În acest caz, cererea de încuviințare vizează executarea silită a unor obligații distincte, cuprinse în două titluri executorii.

Totodată, dacă hotărârea pronunțată în primă instanță a fost schimbată sau anulată în apel în privința obligațiilor susceptibile de executare silită cuprinse în dispozitivul primei hotărâri, caracterul de titlu executoriu se poate conferi atât hotărârii din primă instanță, cât și celei din apel sau, după caz, numai uneia dintre ele, în funcție de întinderea și obiectul reformării.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că taxa judiciară de timbru aferentă cererii de încuviințare a executării silită pornite în temeiul unei hotărâri judecătorești pronunțate în primă instanță, conținând obligații susceptibile de executare silită, devenită executorie sau, după caz, rămasă definitivă, prin respingerea, perimarea sau anularea apelului exercitat împotriva sa, este în cuantum de 20 de lei, întrucât executarea silită privește un singur titlu executoriu, respectiv hotărârea judecătorească pronunțată în primă instanță, iar nu și decizia din apel.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Stabilirea taxei judiciare de timbru aferente cererii având ca obiect partajul unui imobil în ipoteza în care, ulterior depunerii la dosar a raportului de expertiză tehnică judiciară în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare, se constată că valoarea bunului a căror partajare se solicită este mai mare decât valoarea în funcție de care s-a calculat taxa judiciară de timbru.³

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: partaj judiciar

Acte normative incidente: art. 5 alin. (1) lit. f), art. 31 alin. (3), art. 36 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013.

Cuvinte cheie: partaj judiciar, suplimentare taxă judiciară de timbru, valoare a bunului rezultată din expertiză.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 5 alin. (1) lit. f) din O.U.G. nr. 80/2013, cererea de partaj propriu-zis, indiferent de modalitatea de realizare a acestuia se taxează cu 3% din valoarea masei partajabile.

În conformitate cu art. 31 alin. (3) din același act normativ, în cererile având ca obiect dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui imobil, taxa de timbru se calculează în funcție de valoarea impozabilă a bunului imobil; dacă valoarea impozabilă este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, taxarea cererilor se va face prin raportare la grilele notariale cuprinzând valorile orientative ale proprietăților imobiliare.

În primul rând, prin coroborarea celor două texte legale specificate, taxa judiciară de timbru aferentă cererii de partaj a unui imobil, în accepțiunea O.U.G. nr. 80/2013, este de 3% din valoarea impozabilă a acestuia. În ipoteza în care valoarea impozabilă este derizorie, procentul ce determină taxa judiciară de timbru în discuție se va raporta la valoarea orientativă din grilele notariale.

În al doilea rând, valoarea imobilului ce se impune a fi stabilită prin expertiza tehnică judiciară în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare dispusă spre administrare în proces este valoarea de circulație a acestuia, valoare ce trebuie avută în vedere de instanță la momentul pronunțării soluției în vederea fixării cuantumului sultei.

Din cele două premise indicate mai sus rezultă concluzia fermă că valoarea imobilului în raport de care se stabilește taxa aferentă cererii de partaj, în accepțiunea noii reglementări edictate în materia taxelor judiciare de timbru, este diferită de cea în funcție de care se fixează obiectivul expertizei tehnice judiciare în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare.

Așadar, taxa judiciară de timbru nu se mai determină în raport de valoarea de circulație a imobilului suspus partajării, astfel cum rezulta din art. 3 lit. c) coroborat cu art. 20 alin. (2) din vechea reglementare în materie, respectiv din Legea nr. 146/1997, în cuprinsul căreia nu se regăsea nici vreun articol echivalent art. 31 alin. (3) din O.U.G. nr. 80/2013.

Totodată, art. 36 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit căruia, dacă în momentul înregistrării sale acțiunea sau cererea a fost taxată corespunzător *obiectului său inițial*, dar în cursul procesului apar elemente care determină o valoare mai mare a obiectului cererii, instanța va pune în

³ Curtea de Apel București.

vedere reclamantului să achite suma datorată suplimentar până la termenul stabilit de instanță, nu este aplicabil ipotezei în discuție, pentru următoarele argumente punctuale:

- cererea de chemare în judecată nu suferă o modificare a obiectului său, modificare ce ar putea rezulta din formularea unei cereri adiționale în condițiile art. 204 C. proc. civ., astfel încât nu se poate pune problema existenței unui "obiect inițial" și a unui "obiect modificat"; obiectul procesului este reprezentat, pe întregul său parcurs, de partajul aceluiași bun; de altfel, nu se poate considera nici că valoarea obiectului cererii de partaj a suferit o modificare în cazul dat, din moment ce legea fixează, la momentul introducerii cererii, valoarea obiectului său ce se impune a fi avută în vedere pentru stabilirea cuantumului taxei judiciare de timbru, și anume valoarea impozabilă a imobilului;
- soluția propusă de alin. (2) al acestui articol, pentru ipoteza în care până la termenul prevăzut de lege sau stabilit de instanță reclamantul nu îndeplinește obligația de plată a taxei aferente obiectului modificat, și anume anularea cererii în privința acestuia și soluționarea sa în limitele în care taxa judiciară de timbru s-a plătit în mod legal (raportat la obiectul inițial), nu poate fi aplicată în cazul analizat; astfel, în acest caz, nu există o parte a cererii de partaj ce ar putea fi anulată, cum, de asemenea, nu există o altă parte ce ar putea fi soluționată;
- "taxarea corespunzătoare obiectului" în ipoteza partajului judiciar implică stabilirea unei taxe judiciare de timbru de 3% din valoarea impozabilă sau, după caz, din valoarea orientativă din grilele notariale, valori în privința cărora nu pot surveni elemente care să determine o schimbare a acestora, întrucât taxa judiciară de timbru se calculează prin raportare la valorile existente la momentul introducerii cererii.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că taxa judiciară de timbru aferentă cererii având ca obiect partajul unui imobil este de 3% din valoarea impozabilă sau, după caz, din valoarea orientativă din grilele notariale existentă la momentul introducerii cererii; pe cale de consecință, nu există obligația legală a suplimentării acestei taxe în ipoteza în care, ulterior depunerii la dosar a raportului de expertiză tehnică judiciară în specialitatea evaluarea proprietății imobiliare, se constată că valoarea de circulație a bunului a căror partajare se solicită este mai mare decât valoarea în funcție de care s-a calculat taxa judiciară de timbru.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

3. Titlul problemei de drept:

Taxa judiciară de timbru aferentă cererii având ca obiect validarea popririi.⁴

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: validare poprire

Acte normative incidente: art. 3 alin. (1), art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, art. 790 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: validare de poprire, taxă judiciară de timbru.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 790 alin. (1) C. proc. civ., dacă terțul poprit nu își îndeplinește obligațiile ce îi revin pentru efectuarea popririi, inclusiv în cazul în care, în loc să consemneze sumă urmăribilă, a liberat-o debitorului poprit, creditorul urmăritor, debitorul sau executorul judecătoresc, în termen de cel mult o lună de la data când terțul poprit trebuia să consemneze sau să plătească suma urmăribilă, poate sesiza instanța de executare, în vederea validării popririi.

Alin. (4) al aceluiași articol prevede că, dacă din probele administrate rezultă că terțul poprit îi datorează sume de bani debitorului, instanța va da o hotărâre de validare a popririi, prin care *îl va obliga pe terțul poprit să îi plătească creditorului*, în limita creanței, suma datorată debitorului, iar, în caz contrar, va hotărî desființarea popririi.

⁴ Curtea de Apel București.

Prin hotărârea de validare a popririi, creditorul obține un nou titlu executoriu în executarea aceleiași creanțe împotriva unei persoane diferite de debitor, și anume împotriva terțului poprit. Prin intermediul acestei acțiuni, se urmărește atragerea răspunderii civile delictuale a terțului poprit pentru neîndeplinirea obligațiilor stabilite în sarcina sa prin art. 787 C. proc. civ. Instanța de validare procedează la analizarea raportului juridic stabilit între terțul poprit și debitorul urmărit, dezlegând orice aspecte ce țin de fondul dreptului de creanță de care se prevalează debitorul urmărit împotriva terțului poprit.

În condițiile în care în cuprinsul O.U.G. nr. 80/2013 nu a fost reglementată expres taxa judiciară de timbru aferentă unei cereri de validare a popririi, s-ar impune ca aceasta să fie stabilită potrivit art. 3 alin. (1) din acest act normativ, prin raportare la valoarea creanței reclamate.

Art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, potrivit căruia orice alte acțiuni sau cereri neevaluabile în bani, cu excepția celor scutite de plata taxei judiciare de timbru potrivit legii, se taxează cu 20 de lei, nu poate fi aplicat, din moment ce acțiunea în discuție are, fără putință de tăgadă, caracter evaluabil, obiectul său vizând obligația terțului poprit de a plăti o sumă de bani debitorului.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că taxa judiciară de timbru aferentă cererii de validare a popririi se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, raportat la valoarea creanței pretinse terțului poprit în cuprinsul acestei cereri.

În unanimitate, participanții au hotărât amânarea discutării chestiunii de practică neunitară, în vederea analizei oportunității promovării unui recurs în interesul legii și a modificării OUG nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

4. Titlul problemei de drept:

Semnificația noțiunii de „cauză penală” din dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru.⁵

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze, pretenții

Obiect ECRIS: alte cereri, pretenții

Acte normative incidente: art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, art. 20 alin. (8) C. proc. pen.

Cuvinte cheie: cauză penală, taxe judiciare de timbru, scutire.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Bacău, în perioada 23-24 iunie 2016, precum și a celei ce a avut loc la Oradea, în perioada 6-7 iunie 2019, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți cu majoritate de voturi.⁶

Opinia I.N.M. asupra temei menționate, expusă la întâlnirile anterioare și prezentată acum în formă sintetizată și completată, este următoarea:

Potrivit art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru, sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru acțiunile și cererile, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac, ordinare și extraordinare, referitoare la (...) cauzele penale, inclusiv despăgubirile civile pentru prejudiciile materiale și morale decurgând din acestea.

Textul legal reglementează scutirea de la plata taxelor judiciare de timbru, în primă instanță și în căile de atac, a acțiunilor penale sau a acțiunilor civile alăturate acțiunii penale în cadrul procesului penal, precum și a acțiunilor civile promovate separat, pe calea unui proces civil, dacă pretențiile deduse judecării decurg dintr-o cauză penală.

⁵ Curtea de Apel București.

⁶ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

Prin Decizia nr. 387/27 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 555/27 iulie 2015, Curtea Constituțională a constatat că dispozițiile menționate sunt constituționale în măsura în care sunt scutite de la plata taxei judiciare de timbru acțiunile și cererile referitoare la despăgubirile civile pentru prejudiciile materiale și morale decurgând dintr-o cauză penală în condițiile în care fapta cauzatoare de prejudiciu, la momentul săvârșirii acesteia, era prevăzută ca infracțiune.

Decizia specificată a fost pronunțată în contextul dezincriminării unor infracțiuni. În concret, dacă înainte să se pună în mișcare acțiunea penală, fapta a fost dezincriminată, caz în care părții vătămate i-a rămas exclusiv posibilitatea de a se adresa instanței civile cu acțiune civilă în despăgubiri, aceasta din urmă se impune să fie scutită de la plata taxei judiciare de timbru.

Această decizie s-a întemeiat, în esență, pe încălcarea principiului egalității în fața legii, consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție, apreciindu-se că tratamentul juridic diferit aplicat persoanelor care se află în aceeași situație juridică, respectiv a celor care solicită recuperarea prejudiciului suferit ca urmare a săvârșirii unei fapte care constituia infracțiune la data săvârșirii, dar care nu mai face obiectul acțiunii penale, este determinat, în principiu, de celeritatea cu care a fost efectuată urmărirea penală și judecarea cauzelor, iar acesta este un criteriu aleatoriu și exterior conduitei persoanei, fiind în contradicție cu principiul constituțional.

Anterior pronunțării acestei decizii, soluția pe care am îmbrățișat-o⁷ era întemeiată pe corelația dintre legea taxelor de timbru și dispozițiile Codului de procedură penală.

Astfel, în conformitate cu art. 20 alin. (8) C. proc. pen., acțiunea civilă care are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului și părții responsabile civilmente, exercitată la instanța penală sau la instanța civilă, este scutită de taxă de timbru.

Dispozițiile art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 se impuneau a fi interpretate coroborat cu cele ale art. 20 alin. (8) C. proc. pen., astfel încât ne aflăm în prezența noțiunii de cauză penală numai în ipoteza în care s-a pus în mișcare acțiunea penală, căci, numai în acel caz, putem vorbi de existența unui inculpat, prin raportare la art. 82 C. proc. pen., potrivit căruia inculpatul este persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală și care devine parte în procesul penal.

După publicarea deciziei menționate în Monitorul Oficial, soluția expusă nu-și mai poate menține valabilitatea, întrucât în ipoteza dezincriminării unei fapte nu se poate cunoaște dacă, în cazul în care nu ar fi fost dezincriminată, s-ar fi pus sau nu în mișcare acțiunea penală.

Soluția Curții Constituționale nu poate fi aplicată numai în ipoteza dezincriminării unei infracțiuni, căci rațiunea avută în vedere de Curte se menține și în cazul altor ipoteze de imposibilitate a exercitării acțiunii penale, cum ar fi, spre exemplu, a celei privind decesul suspectului sau a celei privind prescripția răspunderii penale.

Dacă s-a dispus clasarea acțiunii penale pentru că nu există probe că persoana împotriva căreia s-a formulat plângerea penală a săvârșit infracțiunea, iar persoana vătămată promovează în fața instanței civile cerere vizând acordarea de despăgubiri civile pentru prejudiciile materiale și morale izvorând din pretinsa faptă săvârșită de acea persoană, apreciem, în continuare, că acțiunea civilă este scutită de plata taxei judiciare de timbru. Astfel, instanța civilă nu este ținută de ordonanța de clasare pronunțată în materie penală, întrucât e lipsită de autoritate de lucru judecat, nefiind, ca atare, împiedicată să stabilească, pe baza unor cerințe mai puțin stricte privind încuviințarea și administrarea probatoriului, atragerea răspunderii civile a pârâtului.

Textul art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 nu se pretează a fi interpretat restrictiv în sensul că în înțelesul noțiunii de “cauză penală” s-ar include numai procesele aflate pe rolul instanțelor judecătorești, din moment ce cauza penală nu poate fi restrânsă doar la faza judecării, cu excluderea fazei de urmărire penală; de altfel, articolul în discuție nu comportă vreo distincție în sensul arătat.

La momentul primirii cererii de chemare în judecată, când instanței civile îi revine obligația verificării aspectului dacă acțiunea este supusă plății taxei judiciare de timbru, de regulă, aceasta nici nu este în măsură să aprecieze, cu certitudine, în lipsa administrării unui probatoriu concludent, dacă fapta imputată pârâtului de către reclamant constituia sau nu o infracțiune sau dacă sesizarea organului de urmărire penală a avut caracter abuziv. Instanța civilă, la momentul procesual respectiv,

⁷ A se vedea minuta Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Iași, în perioada 07-08 mai 2015.

are, de principiu, posibilitatea doar să constate dacă respectiva faptă a constituit obiect al unui act de sesizare a organelor de urmărire penală, fiind format un dosar penal.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că prin noțiunea de „cauză penală” în accepțiunea art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru se înțelege orice cauză penală formată în urma unei sesizări a organelor penale, de la momentul înregistrării sesizării și a constituirii dosarului penal, independent dacă s-a pus sau nu în mișcare acțiunea penală, cu condiția să nu existe indicii care să permită instanței să concluzioneze în sensul inexistenței săvârșirii unei infracțiuni.

În ipoteza în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă a instanței penale în sensul că fapta nu există, fapta nu este prevăzută de legea penală sau fapta nu a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de lege, scutirea de plata taxei judiciare de timbru prevăzute de art. 29 alin. (1) lit. i) din O.U.G. nr. 80/2013 nu este incidentă.

Participanții au decis menținerea votului exprimat anterior în cadrul întâlnirii de la Oradea, conform punctului de vedere expus de către I.N.M.

B. AJUTORUL PUBLIC JUDICIAR

1. Titlul problemei de drept:

Inadmisibilitatea cererii de ajutor public judiciar sub forma scutirii sau reducerii cauțiunii.⁸

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 6 din O.U.G. nr. 51/2008.

Cuvinte cheie: cauțiune, ajutor public judiciar.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la Iași, în perioada 7-8 mai 2015, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însoțit de participanți cu unanimitate de voturi.⁹

Opinia I.N.M. asupra temei menționate, expusă la întâlnirea anterioară și prezentată acum în formă sintetizată și completată, este următoarea:

Ajutorul public judiciar nu poate avea ca obiect scutirea sau reducerea cauțiunii, pentru următoarele motive:

- art. 6 din O.U.G. nr. 51/2008 enumeră limitativ formele de ajutor public judiciar, iar suportarea, din bugetul public, a cauțiunii ce trebuie depusă în vederea judecării cererilor de suspendare a executării nu este evocată în dispozițiile legale specificate;

- argumentul mențiunii referitoare la cauțiune, de la pct. C lit. e) din formularul-anexă nu este consistent, pentru că, pe de o parte, anexa unui act normativ nu poate fi interpretată dincolo de limitele pe care conținutul actului le trasează (sub acest aspect, art. 6 este, clar, limitativ în enumerarea formelor de ajutor public judiciar, pentru motivul că identificarea cazurilor de alocare a unor resurse bugetare nu s-ar putea face într-o manieră lejeră, lăsată eventual la aprecierea autorităților sesizate cu cererea de ajutor public judiciar), iar, pe de altă parte, formularul-anexă are în vedere solicitarea ajutorului public judiciar în alte state membre ale Uniunii Europene. Or, în această din urmă ipoteză, nu poate fi exclusă *de plano* o reglementare a unui stat membru care să permită accesul cetățenilor Uniunii Europene la ajutor public judiciar, inclusiv în forma cauțiunilor aferente cererilor de suspendare a executării silite;

⁸ Curtea de Apel București.

⁹ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

- nici hotărâri de genul celei pronunțate în cauza *Iosif c. României* (cererea nr. 10443/03, Hotărârea din 20.12.2007, publicată în M. Of. nr. 561/24.072008) nu pot fi avute în vedere, deoarece, în realitate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în acea speță, a sancționat statul român pentru o reglementare (O.U.G nr. 51/1998) care plasa, sub denumirea de cauțiune, o veritabilă taxă de timbru, determinată procentual (20%), instituită nu pentru a obține măsura suspendării executării silite aferente contestației la executare, așa cum e ipoteza discuției de față, ci pentru însuși soluționarea contestației la executare, ceea ce, evident, nu putea conduce decât la concluzia unei grave atingeri aduse accesului liber la justiție;

- de asemenea, nici considerentele hotărârii pronunțate în cauza *Boldamar c. României* (cererea nr. 60727/10, Decizia de inadmisibilitate din 06.12.2016) nu pot sta drept argument pentru soluționarea pe fond a unei cereri de ajutor public judiciar privind o cauțiune, întrucât, la momentul pronunțării, C.E.D.O. nu a avut în vedere reglementarea noului cod de procedură civilă în materie de cauțiune, și anume posibilitatea folosirii acesteia pentru acoperirea creanței creditorului, în cauza respectivă fiind incidente textele legale anterioare.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că ajutorul public judiciar nu poate avea ca obiect scutirea sau reducerea cauțiunii în temeiul O.U.G. nr. 51/2008.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

C. COMPETENȚA INSTANȚELOR JUDECĂTOREȘTI

1. Titlul problemei de drept:

Trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate, în temeiul dispozițiilor art. 200 alin. (2) C. proc. civ. se dispune prin încheiere pronunțată în ședință publică sau în cameră de consiliu?¹⁰

Materia: civil

Subcategoria: pretenții, cauze societare, insolvență și preinsolvență, alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: pretenții, alte cereri

Acte normative incidente: art. 17, art. 200 alin. 2, art. 527, art. 532, art. 536, art. 402 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: ședință publică, cameră de consiliu, competență specializată, procedură necontencioasă.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Art. 200 C. proc. civ. prevede:

(1) Completul căruia i s-a repartizat aleatoriu cauza verifică, de îndată, dacă cererea de chemare în judecată este de competența sa și dacă aceasta îndeplinește cerințele prevăzute la art. 194-197 C. proc. civ.

(2) În cazul în care cauza nu este de competența sa, completul căruia i-a fost repartizată cererea, dispune prin încheiere dată fără citarea părților, trimiterea dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate. Dispozițiile privitoare la necompetență și conflictele de competență se aplică prin asemănare.

Potrivit art. 17 C. proc. civ., ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

Art. 527 C. proc. civ. stabilește că cererile pentru soluționarea cărora este nevoie de intervenția instanței, fără însă a se urmări stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, precum sunt cele privitoare la darea autorizațiilor judecătorești sau la luarea unor măsuri legale de supraveghere, ocrotire ori asigurare, sunt supuse dispozițiilor prezentei cărți.

¹⁰ Curtea de Apel Craiova

Potrivit art. 532 alin. (1) C. proc. civ., cererea se judecă în camera de consiliu, cu citarea petentului și a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune. În caz contrar, judecata se va face cu sau fără citare, la aprecierea instanței.

Art. 536 C. proc. civ. prevede:

(1) Dispozițiile art. 527-535 C. proc. civ. referitoare la procedura necontencioasă se completează cu dispozițiile de procedură contencioasă, în măsura în care acestea din urmă sunt compatibile cu natura necontencioasă a cererii.

(2) Materiile necontencioase cu privire la care legea prevede o procedură specială rămân supuse acelor dispoziții, care se vor completa cu cele ale prezentei cărți.

Potrivit art. 402 C. proc. civ., hotărârea se poate pronunța în ședință publică, la locul unde s-au desfășurat dezbaterile, de către președinte sau de către un judecător membru al completului de judecată, care va citi minuta, indicând și calea de atac ce poate fi folosită împotriva hotărârii sau se poate pronunța prin punerea soluției la dispoziția părților de către grefa instanței.

Cu titlu preliminar, menționăm că în materialul comunicat s-a menționat că aspectul care a determinat divergențe de jurisprudență vizează caracterul ședinței de judecată în care se pronunță încheierea de trimitere a dosarului completului specializat competent sau, după caz, secției specializate competente din cadrul instanței sesizate, în temeiul dispozițiilor art. 200 alin. (2) C. proc. civ.

Față de prevederile art. 402 C. proc. civ, apreciem că pronunțarea încheierii se va realiza în ședință publică sau prin punerea soluției la dispoziția părților de către grefa instanței.

În realitate, din motivele expuse în susținerea punctelor de vedere divergente, a rezultat caracterul neunitar al soluțiilor privind caracterul ședinței de judecată în care se dă încheierea vizată de art. 200 alin. 2 C. proc. civ. (finalizate cu pronunțarea încheierii menționate).

Apreciem că, în lipsa unei prevederi exprese referitoare la desfășurarea ședinței de judecată în camera de consiliu, încheierea prin care completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune trimiterea dosarului completului specializat sau, după caz, secției specializate competente va fi dată în ședință publică sau în cameră de consiliu, după caz, în funcție de procedura concretă de soluționare a cererii formulate, care se va determina în raport de caracterul său contencios sau, după caz, necontencios.

Concluzia anterior menționată se fundamentează pe teza potrivit căreia caracterul contencios sau necontencios al procedurii se stabilește în funcție de finalitatea urmărită prin introducerea cererii formulate.

Finalitatea menționată poate consta în stabilirea unui drept potrivit față de altă persoană, caz în care procedura va avea caracter contencios, iar ședința va fi publică.

Pe de altă parte, în măsura în care cererea nu urmărește stabilirea unui drept potrivit față de altă persoană, ci o altă finalitate, cum este cazul cererilor menționate exemplificativ la art. 527 C. proc. civ., ședința se va desfășura în camera de consiliu, potrivit dispozițiilor art. 532 alin. (1) C. proc. civ.

Prin urmare, caracterul necontencios al procedurii nu se poate deduce din scopul urmărit printr-o etapă a procedurii, cum este cazul verificării și regularizării cererii, ci din natura cererii, care poate fi după caz, contencioasă sau necontencioasă.

Soluția se întemeiază pe art. 527 C. proc. civ. care, determinând domeniul de aplicare a procedurii, se raportează la finalitatea cererii, cât și pe art. 536 alin. (1) teza finală din același act normativ care fac referire la caracterul necontencios al cererii. Ca atare, scopul urmărit prin procedura de verificare și regularizare a cererii nu este de natură să imprime cererii un alt caracter decât acela care rezultă din natura sa.

De altfel, în sprijinul soluției menționate vine și un argument de topografie a textelor, art. 200 cu denumirea marginală “Verificarea cererii și regularizarea acesteia” fiind situat în secțiunea a 2-a din Capitolul I Titlul I al Cărții a II-a privind Procedura contencioasă.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că încheierea prin care completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune trimiterea dosarului completului specializat sau, după caz, secției specializate competente va fi dată în ședință publică sau în cameră de consiliu, după caz, în funcție de procedura concretă de soluționare a cererii formulate, având caracter contencios

sau, după caz, necontencios. Pronunțarea încheierii se va realiza însă în ședință publică sau prin punerea soluției la dispoziția părților de către grefa instanței, în acord cu prevederile art. 402 C. proc. civ.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În opinie minoritară, s-a apreciat că încheierea prin care completul căruia i-a fost repartizată cererea dispune trimiterea dosarului completului specializat sau, după caz, secției specializate competente va fi dată în camera de consiliu. În sprijinul opiniei menționate, s-a argumentat că soluția se impune pentru identitate de rațiune, în raport de dispozițiile art. 200 alin. (7) C. proc. civ., potrivit cărora cererea de reexaminare împotriva încheierii de anulare se soluționează prin încheiere dată în camera de consiliu, astfel că și încheierile pronunțate în etapele anterioare ar trebui să fie date în camera de consiliu, în raport de caracterul unitar al procedurii.

2. Titlul problemei de drept:

Neinvocarea excepției necompetenței materiale și teritoriale de ordine publică până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate. Fixarea definitivă a competenței în favoarea instanței inițial investite.¹¹

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: conflict de competență

Acte normative incidente: art. 130, art. 131 alin. (1), art. 132, art. 133 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: competență materială și teritorială de ordine publică, fixarea competenței, primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 130 alin. (2) C. proc. civ., necompetența materială și teritorială de ordine publică trebuie invocată de către părți sau de judecător la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe.

Norma invocată are menirea de a stabili momentul limită până la care poate fi invocată excepția necompetenței de ordine publică (materială și teritorială), după care aceasta nu mai poate fi ridicată, fixându-se astfel în mod definitiv competența în favoarea instanței sesizate.

Dacă, ulterior, instanța ar invoca din oficiu necompetența sa materială sau teritorială de ordine publică, ea s-ar afla nu doar în situația de a încălca limita temporală stabilită pentru invocarea excepției, dar ar înfrânge, în același timp, propria ei competență stabilită definitiv în favoarea sa.

Instanța sesizată prin hotărârea de declinare a competenței este datoră să își verifice, la rândul ei, propria competență. Procedând astfel, ea nu realizează un control asupra activității desfășurate de către cea dintâi instanță, ci statuează asupra instanței competente, demers care nu poate face abstracție de împrejurarea fixării definitive a competenței în favoarea instanței inițial investite.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că în ipoteza neinvocării excepției necompetenței materiale și teritoriale de ordine publică până la primul termen de judecată la care părțile au fost legal citate în fața primei instanțe, competența se fixează în mod definitiv în favoarea instanței inițial investite.

Prin Decizia nr. 31 din 11 noiembrie 2019, în dosarul nr.1142/1/2019, Înalta Curte de Casație și Justiție, în cadrul unui recurs în interesul legii, a stabilit că:

„...În interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 131 din Codul de procedură civilă, instanța investită prin hotărârea de declinare a competenței poate invoca necompetența

¹¹ Curtea de Apel Oradea.

materială procesuală dacă instanța care și-a declinat competența în favoarea sa nu a invocat excepția de necompetență în termenul legal, indiferent dacă această din urmă instanță se declarase sau nu competentă prin încheiere interlocutorie pronunțată potrivit prevederilor art. 131 alin. (1) din Codul de procedură civilă ...”.

În consecință, fiind clarificată problema de drept supusă analizei, nu se mai impune exprimarea unui vot de către participanți.

3. Titlul problemei de drept:

Competența materială de soluționare a cauzelor având ca obiect obligarea pe temei delictual a pârâților la achitarea daunelor morale/materiale pentru malpraxis, în situația în care nu a fost urmată procedura reglementată de dispozițiile art. 679-685 din Legea 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății.¹²

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 687 din Legea nr. 95/2006, OMSP nr. 482/2007, art. 95 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: malpraxis, competență, procedura reglementată de art. 679-685 din Legea 95/2006

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 681 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății: „Comisia (de monitorizare și competență profesională – s.n. S.I.V.) poate fi sesizată de: a) persoana sau, după caz, reprezentantul legal al acesteia, care se consideră victima unui act de malpraxis săvârșit în exercitarea unei activități de prevenție, diagnostic și tratament; b) succesorii persoanei decedate ca urmare a unui act de malpraxis imputabil unei activități de prevenție, diagnostic și tratament”.

Iar, în conformitate cu art. 684 din același act normativ: „(1) În cazul în care asigurătorul sau oricare dintre părțile implicate nu este de acord cu decizia Comisiei, o poate contesta la instanța de judecată competentă, în termen de 15 zile de la data comunicării deciziei. (2) Procedura stabilirii cazurilor de malpraxis nu împiedică liberul acces la justiție potrivit dreptului comun”.

Conform art. 687 din Legea nr. 95/2006: „Instanța competentă să soluționeze litigiile prevăzute în prezenta lege este judecătoria în a cărei circumscripție teritorială a avut loc actul de malpraxis reclamat”.

Din coroborarea art. 681 cu art. 684 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății rezultă că, pentru stabilirea cazurilor de malpraxis, victima (sau, pentru cazul decesului, succesorii ei) are posibilitatea de a se adresa Comisiei de monitorizare și competență profesională sau instanței de judecată, potrivit dreptului comun.

Este de necontestat că atunci când partea alege calea sesizării Comisiei de monitorizare și competență profesională, decizia pronunțată de către aceasta poate fi atacată la judecătoria în a cărei circumscripție teritorială a avut loc actul de malpraxis reclamat, soluție impusă de corelarea art. 684 alin. (1) cu art. 687 din Legea nr. 95/2006.

Dacă alegerea victimei privește sesizarea directă a instanței de judecată, competența se stabilește potrivit regulilor de drept comun, norma instituită de alin. (2) al art. 684 din Legea nr. 95/2006 derogă de la regula de competență cu caracter special prevăzută de art. 687 din Legea nr. 95/2006.

În considerarea caracterului evaluabil în bani al cererii, această competență va reveni, după caz, judecătoriei sau tribunalului, după cum valoarea interesului litigios este de cel mult 200.000 lei sau peste această sumă, așa cum prevăd art. 95 coroborat cu art. 94 pct. 1 lit. k) C. proc. civ.

¹² Curtea de Apel Pitești.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că în situația în care nu a fost urmată procedura reglementată de dispozițiile art. 679-685 din Legea 95/2006, competența materială de soluționare a cauzelor având ca obiect obligarea pe temei delictual a pârâților la achitarea daunelor morale/materiale pentru malpraxis se stabilește potrivit regulilor de drept comun, ea revenind judecătoriei sau tribunalului în funcție de criteriul valorii interesului litigios.

Cu majoritate (existând o singură abținere), participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

În urma discuțiilor a rezultat însă necesitatea promovării unui recurs în interesul legii, dată fiind practică diferită a instanțelor de judecată în această problemă.

D. EXCEPȚII PROCESUALE

1. Titlul problemei de drept:

Posibilitatea instanței de a invoca, din oficiu, excepția tardivității și de a dispune decăderea pârâtului din dreptul de a invoca excepția prescripției extinctive a dreptului material la acțiune, excepție procesuală de fond invocată cu nerespectarea termenului legal.¹³

Potrivit art. 2.513 C. civ., prescripția poate fi opusă numai în primă instanță, prin întâmpinare sau, în lipsa invocării, cel mai târziu la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

Ca primă observație prealabilă, acest text legal prevede două limite ale invocării excepției prescripției, fără însă să indice situația în care este aplicabilă fiecare limită în parte, alegerea fiind lăsată astfel la aprecierea pârâtului; în această modalitate de redactare a textului, de fapt, unica limită impusă de lege este primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate.

Sub un al doilea aspect, se impune sublinierea că ceea ce interesează în contextul problemei supuse analizei nu este regimul juridic al prescripției extinctive, ci acela al decăderii pârâtului din dreptul de a o invoca.

În continuare, evidențiem că decăderea pârâtului din dreptul de a invoca excepția prescripției este una de drept procesual, ce intră sub incidența art. 185, art. 186 C. proc. civ, art. 245 -248 C. proc. civ. și nu una de drept material al cărei regim juridic este stabilit de art. 2545 și urm C. civ., din moment ce efectele sale se extind asupra uneia din modalitățile de exercitare de către pârât a acțiunii civile. În alți termeni, deși cuprins în Codul civil, textul art. 2513 C. civ. constituie o normă de procedură, și nu una de drept substanțial.

Pentru a determina regimul juridic al excepției tardivității, care odată admisă ar avea ca urmare decăderea pârâtului din dreptul de a invoca excepția prescripției, este necesar să se stabilească natura juridică a normei cuprinse în art. 2513 C. civ., respectiv dacă ea este una menită să protejeze cu precădere un interes individual sau, mai degrabă, unul general. În alți termeni, conform distincției impuse de art. 246 C. proc. civ., se impune determinarea naturii absolute sau relative a excepției tardivității pârâtului din dreptul de a invoca excepția prescripției.

În măsura în care excepția tardivității ar fi una absolută, instanța ar fi îndreptățită să o invoce și din oficiu, în orice stare a procesului, iar, dacă s-ar considera că ea este una relativă, atunci ridicarea ei ar rămâne la aprecierea părții interesate, în cazul nostru al reclamantului.

Considerăm că excepția tardivității este una absolută, în considerarea naturii de ordine publică a art. 2513 C. civ., text care instituie termenul de invocare a excepției prescripției.

Astfel, rațiunea limitării temporale a dreptului de invocare a excepției prescripției este să asigure instanței posibilitatea de a cunoaște încă de la început limitele investiției sale, respectiv dacă va judeca cauza pe fond sau în considerarea unei neregularități privind exercitarea dreptului la acțiune, evitându-se astfel riscul valorificării cu rea-credință a drepturilor procedurale de către pârât și compromiterea întregii activități de judecată desfășurate [e.g., invocarea excepției prescripției la ultimul termen de judecată sau chiar în căile de atac, în acest ultim caz cu limitările impuse de art. 488 alin. (2) C. proc. civ.]. Chiar dacă nu poate fi negat că norma în discuție protejează și interesul

¹³ Curtea de Apel Iași.

reclamantului (prin aceea că i se oferă posibilitatea de a cunoaște, la rândul său, în termen util, dacă pârâtul își fundamentează apărarea apelând sau nu la invocarea excepției prescripției și, astfel, i se asigură garanția unui proces echitabil și previzibil), scopul normei nu este îndreptat precumpănitor spre protejarea poziției procesuale a acestuia, așa cum pretinde art. 246 alin. (2) C. proc. civ., pentru a justifica calificarea excepției tardivității în cazul analizat ca fiind una relativă.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că instanța are posibilitatea de a invoca, din oficiu, excepția tardivității și de a dispune decăderea pârâtului din dreptul de a invoca excepția prescripției extinctive a dreptului material la acțiune, excepție procesuală de fond invocată cu nerespectarea termenului legal.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Existența interesului Inspectoratului de Stat în Construcții, analizat prin prisma art. 226 alin. (10) C. proc. fisc., în formularea unei acțiuni în pretenții pentru recuperarea cotei de 0,1%, reglementate de art. 30 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și a cotei de 0,5%, reglementate de art. 43 alin. (1) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții.¹⁴

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 30 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și 43 alin. (1) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții

Cuvinte cheie: Inspectoratul de Stat în Construcții, cota de 0,1%, cota de 0,5%

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 30 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții: „(1) Cheltuielile pentru controlul statului în amenajarea teritoriului, urbanism și autorizarea executării lucrărilor de construcții și reglementarea în domeniul urbanismului se suportă de către investitori, în valoare echivalentă cu o cotă de 0,1% din valoarea lucrărilor autorizate, cu excepția celor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b), a lăcașurilor de cult și a lucrărilor de intervenție în primă urgență pentru punerea în siguranță a construcțiilor existente, inclusiv a instalațiilor aferente, care prezintă pericol public, indiferent de destinație. (2) Virarea sumelor stabilite conform dispozițiilor alin. (1) se face în contul inspectoratelor în construcții, respectiv al municipiului București, după caz, odată cu transmiterea notificării privind data începerii lucrărilor, astfel cum se prevede la art. 14. Întârzierea la plată a cotei prevăzute la alin. (1) se penalizează cu 0,15% pe zi de întârziere, fără a se depăși suma datorată. Disponibilitățile la finele anului din veniturile extrabugetare se reportează în anul următor și au aceeași destinație. (3) Cota stabilită la alin. (1) se aplică și diferențelor rezultate din regularizarea valorii lucrărilor autorizate, care se face până la data convocării recepției la terminarea lucrărilor”.

În conformitate cu art. 43 alin. (1) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții: „Investitorii sau proprietarii au obligația să vireze către Inspectoratul de Stat în Construcții - I.S.C. o sumă echivalentă cu o cotă de 0,5% din valoarea, fără TVA, a lucrărilor pentru realizarea construcțiilor noi și a lucrărilor de intervenție la construcțiile existente pentru care se emit, în condițiile legii, autorizații de construire/desființare, cu excepția investitorilor/proprietarilor care realizează lucrări de intervenție pentru consolidarea clădirilor de locuit încadrate în clasa I de risc seismic”.

Problema supusă analizei – așa cum rezultă din sentințele atașate adresei de înaintare a temei de dezbatere - este aceea dacă Inspectoratul de Stat în Construcții justifică interesul în formularea unei acțiuni în pretenții pentru recuperarea cotei de 0,1% reglementate de art. 30 din Legea nr.

¹⁴ Curtea de Apel București.

50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și a cotei de 0,5% reglementate de art. 43 alin. (1) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții, atât timp cât acesta are deschisă calea transmiterii titlului executoriu privind venituri ale bugetului general consolidat, spre executare silită, organelor fiscale din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală. Existența unui astfel de interes este pusă sub semnul îndoielii, mai ales în condițiile calificării acestor creanțe ca fiind fiscale, relevantă sub acest aspect fiind Decizia nr. 8/2018, pronunțată de către ICCJ în cadrul procedurii de dezlegare a unor chestiuni de drept.

Este real că art. 226 alin. (10) C. proc. fisc, text invocat în susținerea tezei lipsei interesului prevede că: „Instituțiile publice finanțate total sau parțial de la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate și bugetul asigurărilor pentru șomaj, după caz, care nu au organe de executare silită proprii, transmit titlurile executorii privind venituri ale bugetului general consolidat, spre executare silită, organelor fiscale din subordinea A.N.A.F. Sumele astfel realizate se fac venit la bugetul de stat”.

Premisa aplicării acestei dispoziții legale este așadar existența unui titlu executoriu emis de către instituția publică finanțată integral sau parțial de la bugetul statului, care, la rândul lui, are la bază un titlu de creanță fiscală, așa cum rezultă din art. 226 alin. (2) C. proc. fisc. (text care prevede că: „În titlul executoriu emis, potrivit legii, de organul de executare silită prevăzut la alin. (1) se înscriu creanțele fiscale, principale și accesorii, neachitate la scadență, stabilite și individualizate în titluri de creanță fiscală întocmite și comunicate în condițiile legii, precum și creanțele bugetare individualizate în alte înscrisuri care, potrivit legii, constituie titluri executorii. Niciun titlu executoriu nu se poate emite în absența unui titlu de creanță fiscală emis și comunicat în condițiile legii sau a unui înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu”).

Printre atribuțiile conferite de lege Inspectoratului de Stat în Construcții nu se regăsește însă și aceea de a emite un titlu de creanță, ci activitatea sa se limitează la controlul și colectarea taxelor, ceea ce se deduce din cuprinsul Deciziei nr. 8/2018 a ICCJ anterior invocate (chiar dacă decizia ICCJ se referă doar la situația taxei reglementate de art. 40 – actualul art. 43 - din Legea nr.10/1995, credem că raționamentul instanței supreme poate fi extins și la taxa reglementată de art. 30 din Legea nr. 50/1991).

În consecință, în absența atribuției de a emite un titlu de creanță, apreciem că Inspectoratul de Stat în Construcții nu se află în situația de a transmite un titlu executoriu spre executare silită organelor fiscale din subordinea A.N.A.F., perspectivă în funcție de care nu s-ar putea considera că demersul său judiciar declanșat pentru recuperarea cotelor de 0,1%, și de 0,5% ar fi lipsit de interes.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că există interesul Inspectoratului de Stat în Construcții, analizat prin prisma art. 226 alin. (10) C. proc. fisc., în formularea unei acțiuni în pretenții pentru recuperarea cotei de 0,1%, reglementate de art. 30 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții și a cotei de 0,5%, reglementate de art. 43 alin. (1) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

E. CHELTUIELILE DE JUDECATĂ

1. Titlul problemei de drept:

Situația cheltuielilor ocazionate de asigurarea asistenței juridice obligatorii, prin avocat, pentru persoana împotriva căreia se solicită ordinul de protecție.

Materia: civil

Subcategoria: familie și minori

Obiect ECRIS: ordin de protecție

Acte normative incidente: art. 27 alin. (4) din Legea nr. 217/2003, art. 18 și 19 din O.U.G. nr. 51/2008.

Cuvinte cheie: ordin de protecție, asistentă obligatorie, ajutor public judiciar

Această problemă a fost discutată în cadrul cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la București, în perioada 11-12 mai 2017, punctul de vedere prezentat de I.N.M. însușit de participanți cu unanimitate de voturi, fiind următorul¹⁵:

„Potrivit art. 27 alin. (4) din Legea 217/2003, asistența juridică a persoanei împotriva căreia se solicită ordinul de protecție este obligatorie.

Considerăm că această normă prevede acordarea obligatorie a ajutorului public judiciar sub forma asistenței prin avocat, nefiind așadar aplicabile dispozițiile Codului de procedură civilă privind curatela specială.

Actul normativ care reglementează ajutorul public judiciar este O.U.G. nr. 51/2008, iar art. 8¹ din ordonanța de urgență dispune că ajutorul public judiciar se acordă, independent de starea materială a solicitantului, dacă prin lege specială se prevede dreptul la asistență judiciară sau dreptul la asistență juridică gratuită, precum și că ajutorul public judiciar se acordă fără îndeplinirea criteriilor prevăzute la art. 8 din ordonanță.

În ceea ce privește suportarea cheltuielilor, această problemă este reglementată de art. 18 și 19 din O.U.G. nr. 51/2008, respectiv dacă cererea privind ordinul de protecție va fi admisă, cheltuielile rămân în sarcina statului, în temeiul art. 19, în schimb dacă aceasta a fost respinsă, cheltuielile cu asistența judiciară a pârâtului vor fi puse de instanță în sarcina reclamantului, potrivit art. 18 din ordonanța de urgență”.

S-a apreciat de către participanți că nu se impune reconsiderarea punctului de vedere expus în cele mai de sus și însușit cu unanimitate.

F. MĂSURI ASIGURĂTORII

1. Titlul problemei de drept

Posibilitatea instanței civile ca în temeiul dispozițiilor art. 957 alin. (1) C. proc. civ. să procedeze la ridicarea sechestrului asigurător instituit de către procuror asupra bunului imobil aparținând inculpatului, ulterior menținut de instanța penală, în situația în care în cauza penală s-a pronunțată o hotărâre definitivă, iar partea responsabilă civilmente a achitat întreg debitul pentru care s-a instituit măsura. Stabilirea cadrului procesual pasiv și a legii aplicabile în timp cererii de ridicare a sechestrului asigurător.¹⁶

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: sechestrul asigurător

Acte normative incidente: art. 751, art. 957 C. proc. civ.

Cuvinte cheie: ridicare sechestrul asigurător, garanții îndesulătoare

Art. 249 C. proc. pen. din 2010 prevede¹⁷:

(1) Procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul

¹⁵ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

¹⁶ Curtea de Apel Brașov.

¹⁷ Art. 163 din Codul de procedură penală din 1968 prevedea:

- (1) Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei se pot lua asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a pagubei.
- (2) Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se iau numai asupra bunurilor învinuitului sau inculpatului.
- (3) Nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei unități dintre cele la care se referă [art. 145](#) din Codul penal, precum și cele exceptate de lege.
- (4) Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei se pot lua la cererea părții civile sau din oficiu.

judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.

(2) Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestru asupra acestora.

(3) Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului.

(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate.

(5) Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a acestora.

(6) Măsurile asigurătorii prevăzute la alin. (5) se pot lua, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecății, și la cererea părții civile. Măsurile asigurătorii luate din oficiu de către organele judiciare prevăzute la alin. (1) pot folosi și părții civile.

(7) Măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (1) sunt obligatorii în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.

(8) Nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei autorități sau instituții publice ori unei alte persoane de drept public și nici bunurile exceptate de lege.

Art. 266¹ situat în Capitolul XII ind. 1 al Legii nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală, cu denumirea marginală “Dispoziții aplicabile cazurilor speciale de executare silită” prevede:

(1) Prezentul capitol se aplică pentru executarea silită a tuturor creanțelor bugetare stabilite prin hotărâri judecătorești pronunțate în materie penală, provenite din săvârșirea de infracțiuni, astfel:

- a) sumele reprezentând repararea prejudiciului material;
- b) amenzi;
- c) cheltuieli judiciare;
- d) sume confiscate.

(2) Prin cazuri speciale de executare în sensul prezentului capitol se înțelege cazurile date în competența organului de executare prevăzut la art. 220 alin. (2¹) lit. a).

Potrivit art. 266⁴ din același act normativ, prin excepție de la dispozițiile art. 226 alin. (1), pentru creanțele prevăzute la art. 266 ind. 1 stabilite prin hotărâri judecătorești definitive pronunțate în materie penală, se aplică măsurile de executare silită prevăzute de prezentul cod, fără a se emite alt titlu executoriu de către organul de executare.

Art. 397 alin. (4) Cod procedură penală din 2010 prevede că dispozițiile din hotărâre privind luarea măsurilor asigurătorii și restituirea lucrurilor sunt executorii.

Potrivit art. 550 din același act normativ:

(1) Hotărârile instanțelor penale devin executorii la data când au rămas definitive.

(2) Hotărârile nedefinitive sunt executorii atunci când legea dispune aceasta.

Rezultă că la momentul rămânerii definitive a hotărârii penale, măsura asigurătorie dispusă anterior, executorie *ab initio*, este susceptibilă a se converti în măsură de executare, condiționat însă de declanșarea executării silite *ex officio* potrivit normelor precitate.

Aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă rezultă din art. 2 Cod proc. civ. din 2010 care menționează la alin. (2) că dispozițiile sale se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.

Competența instanței civile rezidă din împrejurarea că aceasta este instanța de drept comun, iar procesul penal s-a finalizat ca efect al pronunțării hotărârii definitive, ipoteza nefiind circumscrisă sferei art. 600 C. proc. pen. din 2010 care se referă la contestația privind executarea dispozițiilor civile.

Potrivit art. 957 C. proc. civ. din 2010:

- (1) Dacă debitorul va da, în toate cazurile, o garanție îndestulătoare, instanța va putea ridica, la cererea debitorului sechestrul asigurător. Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență, cu citarea în termen scurt a părților, prin încheiere supusă numai apelului, în termen de 5 zile de la pronunțare, la instanța ierarhic superioară. Apelul se judecă de urgență și cu precădere. Dispozițiile art. 954 alin. (4) se aplică în mod corespunzător.
- (2) De asemenea, în cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre definitivă ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care a încuviințat-o. Asupra cererii, instanța se pronunță prin hotărâre definitivă, dată fără citarea părților. Dispozițiile art. 955 se aplică în mod corespunzător.

Rezultă că două sunt ipotezele în care se poate proceda la ridicarea sechestrului asigurător: prima, cea vizată de alin. (1), se referă la ipoteza în care debitorul oferă o garanție îndestulătoare, care face de prisos indisponibilizarea bunului prin intermediul sechestrului asigurător, caz în care soluționarea cererii se face cu citarea părților, ridicarea măsurii suscitând așadar dezbateri contradictorii, iar a doua, menționată la alin. (2), vizează situația în care dispar premisele obținerii titlului executoriu, caz în care ridicarea măsurii se dispune prin încheiere definitivă, dată de această dată, fără dezbateri contradictorii, cererea soluționându-se fără citarea părților.

Legiuitorul nu a prevăzut în textele Capitolului I din Titlul IV al Codului de procedură civilă, dedicat sechestrului asigurător, posibilitatea ridicării acestei măsuri pentru ipoteza plății creanței în considerarea căreia s-a instituit măsura sechestrului asigurător, chestiunea de practică neunitară supusă analizei având pe deplin relevanță și în ipoteza în care titlul executoriu este eminent civil.

Este vădit că ipoteza de ridicare a sechestrului asigurător menționată la alin. (1) nu a fost concepută de legiuitor pentru situația stingerii creanței prin plată, ci dimpotrivă, pentru cazul în care debitorul, fără a proceda la plată, oferă altă asigurare a plății, prin aceea că dă o garanție îndestulătoare.

Rămâne însă de văzut care este mijlocul procesual pus la dispoziția debitorului pentru a obține ridicarea măsurii în ipoteza analizată.

Prevederi referitoare la ridicarea sechestrului se regăsesc la art. 863 alin. (1) situat în Secțiunea a VI-a a Capitolului II „Urmărirea imobiliară” cu trimitere la art. 751 din același act normativ.¹⁸

Astfel, art. 863 alin. (1) C. proc. civ. prevede:

(1) În tot cursul urmăririi silite și până la adjudecarea bunului imobil, debitorul sau orice altă persoană interesată poate obține desființarea măsurilor asigurătorii sau de executare, consemnând la dispoziția creditorului următor întreaga valoare a creanței, cu toate accesoriile și cheltuielile de executare.

(2) Dispozițiile art. 751 și 752 se aplică în mod corespunzător. (...)

Art. 751 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. prevede că debitorul va putea împiedica aplicarea sechestrului sau, după caz, **va putea obține ridicarea lui numai dacă plătește creanța, inclusiv accesoriile și cheltuielile de executare, în mâinile creditorului sau reprezentantului său având procură speciale.** Dispozițiile art. 703 sunt aplicabile.

Art. 703 C. proc. civ. vizează cazurile de încetare a executării silite, menționând la pct. 1 ipoteza în care s-a realizat integral obligația prevăzută în titlul executoriu, s-au achitat cheltuielile de executare, precum și alte sume datorate potrivit legii.

Rezultă că în măsura în care sunt incidente dispozițiile Cărții a V-a a Codului de procedură civilă „Despre executarea silită”, ridicarea sechestrului asupra imobilului este susceptibilă a fi dispusă în temeiul dispozițiilor legale anterior menționate. Dacă subsecvent obținerii titlului

¹⁸ Menționăm că și Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală cuprinde dispoziții referitoare la ridicarea măsurilor asigurătorii la art. 214, dispoziții ce sunt însă aplicabile exclusiv în privința măsurilor asigurătorii dispuse de organul fiscal competent:

(1) Măsurile asigurătorii instituite potrivit art. 213 se ridică, în tot sau în parte, prin decizie motivată, de către creditorul fiscal, când au încetat motivele pentru care au fost dispuse sau la constituirea garanției prevăzute la art. 211, după caz.

(2) Decizia de ridicare a măsurii asigurătorii emisă potrivit alin. (1) se duce la îndeplinire de către organul de executare silită competent și se comunică tuturor celor cărora le-a fost comunicată decizia de dispunere a măsurilor asigurătorii sau celelalte acte de executare în legătură cu acestea.

executoriu a fost formulată cererea de executare silită sau, după caz, s-a declanșat executarea silită a hotărârii judecătorești pronunțate de instanța penală *ex officio*, măsura asigurătorie se convertește în măsură de executare, astfel că în discuție nu ar mai fi ridicarea sechestrului asigurător, ci ridicarea măsurii de executare.¹⁹

Există un text în cuprinsul Capitolului I Din Titlul IV al Codului de procedură civilă dedicat sechestrului asigurător care sub denumirea marginală “Executarea măsurii” cuprinde o dispoziție de trimitere la regulile Codului de procedură civilă cu privire la executarea silită. Astfel, art. 955 C. proc. civ. stipulează că măsura sechestrului asigurător se duce la îndeplinire de către executorul judecătoresc, ***potrivit regulilor prezentului cod cu privire la executarea silită, care se aplică în mod corespunzător***, fără a mai cere vreo autorizare sau încuviințare în acest sens. Dispozițiile art. 665 rămân aplicabile (art. 955 C. proc. civ.).

Pornind de la aceste premise, două interpretări sunt posibile:

O primă teză, ar fi aceea potrivit căreia art. 955 ar trebui interpretat extensiv, în sensul că operează o trimitere la regulile Codului de procedură civilă cu privire la executarea silită, inclusiv sub aspectul cazurilor de desființare sau ridicare a măsurii. Într-o atare situație, ridicarea sechestrului asigurător ar putea fi dispusă în temeiul art. 863 alin. (1), art. 751 alin. (1) pct. 1 la care art. 955 C. proc. civ. ar face trimitere. Într-o asemenea situație, dacă cererea ar fi formulată în temeiul art. 957 alin. (1) C. proc. civ., instanța ar avea posibilitatea ca în temeiul disp. art. 22 alin. (4) din același act normativ, să procedeze la corecta calificare juridică a cererii, ca fiind formulată în temeiul dispozițiilor legale anterior menționat, valorificând astfel motivele invocate în susținerea acesteia.

Cererea de ridicare a sechestrului ar rămâne însă în competența instanței care a dispus înființarea sechestrului, pentru că nu există o executare silită în curs care să atragă competența instanței de executare. De asemenea, sub aspectul căii de atac ce ar putea fi exercitată împotriva încheierii pronunțate asupra cererii analizate, nu ar putea primi aplicare dispozițiile art. 651 alin. (4) C. proc. civ. care se referă la încheierile instanței de executare, câtă vreme nu există o executare silită, fiind necesar a se recurge la dispozițiile care reglementează sechestrul asigurător.

Într-o altă interpretare, trimiterea realizată de art. 955 C. proc. civ. constituie o dispoziție de excepție, care trebuie interpretată strict, prudent, astfel că ea nu poate fi extinsă dincolo de limitele textului care, atât prin denumirea marginală (“Executarea măsurii”), cât și prin conținut, (“se duce la îndeplinire prin executorul judecătoresc”) se referă exclusiv la acele dispoziții din materia executării silite care privesc aducerea la îndeplinire, executarea măsurii. Art. 863 alin. (1), art. 751 alin. (1) C. proc. civ. nu ar putea primi aplicare decât în faza de executare silită, de către chiar instanța de executare. Într-o asemenea situație, ridicarea sechestrului pentru ipoteza plății benevole nu s-ar putea realiza decât în temeiul art. 957 alin. (1) C. proc. civ., într-o interpretare extensivă a sintagmei “garanții îndestulătoare”, ca acoperind cu prisosință ipoteza plății creanței, care este mult mai puternică decât oricare dintre garanții. Soluționarea cererii cu citarea părților satisface și necesitatea existenței unor dezbateri contradictorii cu privire la caracterul îndestulător al plății în raport cu creanța în considerarea căreia s-a dispus măsura.

Împrejurarea că pentru determinarea căii de atac incidente este necesară oricum încadrarea cererii de ridicare sechestrului în una din ipotezele vizate de dispozițiile care reglementează sechestrul asigurător [alin. (1) sau alin. (2) al art. 957 C. proc. civ. din 2010] consolidează justetea celei de-a doua teze anterior expuse cu privire la încadrarea ipotezei plății creanței în cea referitoare la darea unor “garanții îndestulătoare”, fiind preferabilă interpretarea extensivă a sintagmei menționate.

Sub aspectul legii aplicabile în timp, sunt relevante disp. art. 3 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, care prevăd că dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare. Legea aplicabilă se stabilește raportat la dispozițiile anterior menționate, care cuprind dreptul tranzitoriu propriu Codului de procedură

¹⁹ În acest sens sunt și disp. art. 732 alin. (3) C. proc. civ., care prevăd că pentru bunurile sechestrate asigurător nu este necesară o nouă sechestrare, executorul judecătoresc fiind însă obligat să verifice dacă bunurile respective se găsesc la locul aplicării sechestrului și dacă nu au fost substituite sau degradate, precum și să sechestreze alte bunuri ale debitorului, în cazul în care cele găsite la verificare nu sunt suficiente pentru realizarea creanței.

civilă, ci nu la art. 24 din noul C. proc. civ. care va avea incidență pentru modificări ulterioare ale acestui act normativ.

În măsura în care ridicarea măsurii operează ulterior declanșării executării silite, este relevantă data începerii acestei executări pentru identificarea legii aplicabile. Într-o atare situație, dacă executarea silită este declanșată ulterior intrării în vigoare a noului C. proc. civ., soluția va fi susceptibilă de apel în termen de 10 zile de la comunicare, potrivit disp. art. 651 alin. (4) C. proc. civ.

Dacă însă ridicarea măsurii sechestrului asigurător ar opera ca efect al plății benevole, anterior declanșării executării silite, ar fi relevantă data introducerii cererii de înființare a sechestrului asigurător, acesta fiind momentul în care a început procesul în cadrul căruia se înscrie și cererea de ridicare.

În acest sens, este relevantă împrejurarea că ridicarea vizează măsura asigurătorie, astfel încât în sprijinul acestei interpretări vin argumente fondate pe considerente de previzibilitate a efectelor măsurii la momentul înființării ei.

Pornind de la aceste premise, rezultă că dacă sechestrul asigurător a fost dispus de procuror prin ordonanță anterior intrării în vigoare a noului C. proc. civ., vor fi incidente pentru soluționarea cererii de ridicare a sechestrului asigurător dispozițiile C. proc. civ. de la 1865. O dată stabilită incidența acestui act normativ, se activează dispozițiile art. 725 alin. (4) C. proc. civ. din 1865 care prevăd că hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate. Întrucât, prin ipoteză pronunțarea hotărârii va avea loc ulterior abrogării C. proc. civ. din 1865, calea de atac se va raporta la ultima variantă aplicabilă a acestui act normativ.

Art. 594 C. proc. civ. din 1865 prevede că dacă debitorul va da, în toate cazurile, garanție îndestulătoare, instanța va putea ridica, la cererea debitorului, sechestrul asigurător. Cererea se soluționează în camera de consiliu, de urgență și cu citarea în termen scurt a părților, prin încheiere supusă numai recursului în termen de 5 zile de la pronunțare. Recursul se judecă de urgență și cu precădere. Dispozițiile art. 592 alin. 3 se aplică în mod corespunzător.

Potrivit art. 595, în cazul în care cererea principală, în temeiul căreia a fost încuviințată măsura asigurătorie, a fost anulată, respinsă sau perimată prin hotărâre irevocabilă, ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la judecarea acesteia, debitorul poate cere ridicarea măsurii de către instanța care a încuviințat-o. Asupra cererii instanța se pronunță prin încheiere irevocabilă, dată fără citarea părților. Dispozițiile art. 593 se aplică în mod corespunzător.

Prin urmare, se constată că pentru determinarea căii de atac incidente, este necesară oricum încadrarea cererii de ridicare sechestrului în una din ipotezele vizate de art. 593 sau art. 594 C. proc. civ. din 1865.

Apreciem că nu poate fi primită teza potrivit căreia calea de atac ar fi recursul raportat la dispozițiile art. 168 alin. (2) C. proc. pen. din 1968²⁰. Avem în vedere, pe de o parte, împrejurarea că dispozițiile legale menționate vizează plângerea împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii, respectiv contestația formulată potrivit legii civile, ci nu cererea de ridicare a sechestrului asigurător. De asemenea, alin. (2) al art. 168 C. proc. pen. din 1968, care prevede că hotărârea instanței de judecată poate fi atacată separat cu recurs, are în vedere hotărârea instanței penale pronunțate asupra plângerii împotriva măsurii asigurătorii luate și a modului de aducere la îndeplinire a acesteia de către învinuit, inculpat, partea responsabilă civilmente, precum și orice altă persoană interesată, ci nu hotărârea instanței civile.

²⁰ Art. 168 C. proc. pen. din 1968 prevedea:

- (1) În contra măsurii asigurătorii luate și a modului de aducere la îndeplinire a acesteia, învinuitul sau inculpatul, partea responsabilă civilmente, precum și orice altă persoană interesată se pot plânge procurorului sau instanței de judecată, în orice fază a procesului penal.
- (2) Hotărârea instanței de judecată poate fi atacată separat cu recurs. Recursul nu suspendă executarea.
- (3) După soluționarea definitivă a procesului penal, dacă nu s-a făcut plângere împotriva aducerii la îndeplinire a măsurii asigurătorii, se poate face contestație potrivit legii civile.

Dacă însă sechestrul asigurător penal ar fi fost dispus după intrarea în vigoare a noului C. proc. civ., hotărârea pronunțată asupra cererii de ridicare a sechestrului va fi supusă apelului în termen de 5 zile de la pronunțare, potrivit art. 957 alin. (1) din noul C. proc. civ.

În ceea ce privește cadrul procesual de soluționare a cererii, aceasta va fi îndreptată împotriva titularului dreptului de creanță în considerarea căreia s-a instituit măsura, acesta fiind subiect în raportul juridic litigios, în accepțiunea disp. art. 36 C. proc. civ., ci nu organul care a instituit măsura.

În măsura în care sechestrul asigurător a fost dispus pentru recuperarea unor cheltuieli judiciare, calitatea procesuală pasivă va reveni Statului Român prin Agenția Națională de Administrare Fiscală. Concluzia rezultă din art. 1 din Ordinul nr. 3744/2015 privind stabilirea cazurilor speciale de executare silită, precum și a structurilor abilitate cu ducerea la îndeplinire a măsurilor executorii și efectuarea procedurii de executare silită emis de Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) care se referă la art. 1 pct. 1 la hotărârile judecătorești definitive pronunțate în materie penală prin care s-a dispus doar recuperarea unor cheltuieli judiciare care se pun în executare de către organele fiscale centrale competente cu atribuții în administrarea creanțelor bugetare.

În ceea ce privește împrejurarea că plata ar fi efectuată de partea responsabilă civilmente, aceasta nu prezintă relevanță, întrucât din dispozițiile art. 163 Cod proc. pen. din 1968 rezultă că indisponibilizarea bunurilor se realizează în vedere confiscării speciale, a reparării pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării pedepsei amenzii (art. 163). Prin urmare, indisponibilizarea bunurilor inculpatului pe calea sechestrului asigurător instituit în procesul penal nu este de natură să profite părții responsabile civilmente într-un eventual regres formulat ca efect al subrogării în drepturile creditorului plătit.

În concluzie, opinia INM este aceea că instanța civilă are posibilitatea ca în temeiul art. 957 alin. (1) C. proc. civ. să procedeze la ridicarea sechestrului asigurător instituit de către procuror asupra bunului imobil aparținând inculpatului, ulterior menținut de instanța penală, în situația în care în cauza penală s-a pronunțată o hotărâre definitivă, iar partea responsabilă civilmente a achitat întreg debitul pentru care s-a instituit măsura. Cererea va fi îndreptată împotriva titularului dreptului de creanță în considerarea căreia s-a instituit măsura, care în ipoteza cheltuielilor judiciare datorate către stat este Statul Român prin Agenția Națională de Administrare Fiscală, ci nu împotriva organul penal care a instituit-o, care nu figurează ca subiect în raportul juridic litigios. Cererea de ridicare a sechestrului asigurător dispus de procuror prin ordonanță anterior intrării în vigoare a Codului de procedură civilă din 2010 va fi soluționată potrivit legii în vigoare la data instituirii măsurii. În măsura în care s-ar stabili incidența C. proc. civ. din 1865, se va avea în vedere ultima variantă aplicabilă a acestui act normativ, instanța pronunțându-se prin încheiere supusă numai recursului în termen de 5 zile de la pronunțare.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

G. EXECUTAREA SILITĂ

1. Titlul problemei de drept:

Modalitatea de soluționare a apelului exercitat împotriva încheierii privind încuviințarea executării silite, respectiv dacă rezolvarea lui are loc într-o procedură necontencioasă, în camera de consiliu doar cu citarea creditorului sau instanța ar putea aprecia dacă se impune sau nu citarea părților, sau într-o procedură contencioasă, cu citarea ambelor părți în ședință publică.²¹

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

²¹ Curtea de Apel Galați.

Obiect ECRIS: încuviințarea executării silite
Acte normative incidente: art. 482, art. 534, art. 535, art. 536., art. 666 alin. (2), (7) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: încuviințare executare silită, procedură necontencioasă.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Cererea de încuviințare a executării silite este una necontencioasă, atât timp cât prin intermediul ei nu se tinde la stabilirea unui drept potrivit față de o altă persoană, subsumându-se astfel exigențelor art. 527 C. proc. civ.

Odată fixat caracterul necontencios al procedurii, el privește atât soluționarea cererii în fața primei instanțe, cât și a apelului formulat împotriva încheierii pronunțate în această primă fază a judecății.

În condițiile în care normele speciale dedicate încuviințării executării silite nu cuprind reglementări speciale privitoare la judecarea apelului, urmează a se aplica regulile de drept comun specifice materiilor necontencioase.

În considerarea celor anterior arătate, rezultă că apelul împotriva încheierii date de către prima instanță în procedura de încuviințare a executării silite se va judeca în camera de consiliu, potrivit art. 534 alin. (5) C. proc. civ.

Sub aspectul citării, se impune aplicarea regulii cuprinse art. 532 alin. (1) teza a II-a C. proc. civ., care stabilește că, în absența unei dispoziții speciale, citarea creditorului și a debitorului are loc numai dacă instanța ar aprecia necesar acest lucru. Acest text este aplicabil și apelului, soluție impusă de art. 536 C. proc. civ. raportat la art. 482 C. proc. civ.

În aceste coordonate legislative, rezultă că nu subzistă nicio obligație în sarcina instanței de a-l cita pe debitor. În plus, o astfel de citare nici nu se impune, atât timp cât nemulțumirile sale legate de modalitatea de soluționare a cererii de încuviințare a executării silite trebuie exprimate în cadrul procedural al contestației la executare și nu în acela al încuviințării executării silite, așa cum rezultă din cuprinsul art. 666 alin. (6) C. proc. civ.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că apelul exercitat împotriva încheierii privind încuviințarea executării silite se soluționează într-o procedură necontencioasă, în camera de consiliu, cu citarea doar a creditorului, dacă instanța o apreciază ca necesară.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

2. Titlul problemei de drept:

Termenul în care poate fi invocată în cadrul contestației la executare prescripția dreptului de a cere executarea silită guvernată de dispozițiile Decretului nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă. Posibilitatea instanței investite cu contestația la executare formulată de debitor de a invoca, din oficiu, prescripția dreptului de a obține executarea silită supusă Decretului nr. 167/1958.²²

Materia: civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare

Acte normative incidente: art. 401 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă din 1865, art. 18 din Decretul nr. 167/1958, art. 707 alin. (1) Cod procedură civilă din 2010, art. 3 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, art. 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului Civil

Cuvinte cheie: contestație la executare, prescripție drept de a cere executare silită, termen, din oficiu.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

²² Curtea de Apel Galați.

Având în vedere argumentele reținute în motivarea soluțiilor divergente exprimate de instanțele judecătorești, se impune cu prioritate identificarea reperelor pentru stabilirea legii aplicabile în timp sub aspectul prescripției dreptului de a obține executarea silită.

Codul de procedură civilă din 1865 cuprindea în Secțiunea a VI-a ind. 2 cu denumirea marginală „Prescripția dreptului de a cere executarea silită” (art. 405-405 ind. 3) dispoziții privind durata termenelor de prescripție, începutul prescripției, cauze de suspendare și întrerupere a prescripției, repunere în termen. Cu privire la regimul de invocare a prescripției dreptului de a invoca executarea silită, în lipsa oricărei dispoziții speciale în Codul de procedură civilă din 1865, erau incidente dispozițiile art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, care prevăd că instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescris.

Prin opoziție cu reglementarea anterior menționată, Codul de procedură civilă din 2010 prevede la art. 707 alin. (1) că prescripția nu operează de plin drept, ci numai la cererea persoanei interesate.

Dreptul tranzitoriu propriu Codului de procedură civilă este cuprins la art. 3 din Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă:

- (1) Dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare.
- (2) Procesele începute prin cereri depuse, în condițiile legii, la poștă, unități militare sau locuri de deținere înainte de data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă rămân supuse legii vechi, chiar dacă sunt înregistrate la instanță după această dată.

Rezultă din dispoziția de drept tranzitoriu proprie Codului de procedură civilă din 2010 că executările silite începute după intrarea acestuia în vigoare vor fi guvernate de dispozițiile acestui act normativ, determinată fiind așadar data înregistrării cererii de executare silită.

Cu toate acestea, înregistrarea cererii de executare silită după intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă din 2010 nu atrage incidența dispozițiilor acestui act normativ și în privința prescripției dreptului de a cere executarea silită.

Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă a fost abrogat expres la data intrării în vigoare a Codului civil, potrivit art. 230 lit. p) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil.

Art. 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului civil prevede că prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit. Prin urmare, prescripția dreptului de a obține executarea silită începută și neîmplinită la data intrării în vigoare a Codului civil rămâne supusă dispozițiilor Decretului nr. 167/1958. *A contrario*, dacă prescripția dreptului de a cere executarea silită a început după intrarea în vigoare a Codului civil, ea nu mai intră în sfera de aplicare a Decretului nr. 167/1958, astfel că nu mai există o dispoziție legală care să prevadă obligația instanței de a cerceta din oficiu dacă dreptul la acțiune sau dreptul de a cere executarea silită s-a prescris.

De altfel, soluția este menționată la finele considerentelor Deciziei nr. 1/2014 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii²³:

“Prin urmare, au apreciat în mod corect instanțele ce au conturat jurisprudența majoritară, în sensul că noul regim juridic al prescripției extinctive, al cărei specific constă și în aceea că prescripția nu operează de plin drept, aceasta putând fi invocată exclusiv de partea interesată în limine litis, iar nu și de către organul de jurisdicție, este aplicabil doar prescripțiilor care au început să curgă după data intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, 1 octombrie 2011.

²³Prin decizia menționată, s-a statuat că *“în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 5, art. 201 și art. 223 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil și ale art. 6 alin. (4), art. 2.512 și art. 2.513 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, stabilește că prescripțiile extinctive începute anterior datei de 1 octombrie 2011, împlinite ori neîmplinite la aceeași dată, rămân supuse dispozițiilor art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat, astfel încât atât instanțele de judecată, din oficiu, cât și părțile interesate pot invoca excepția prescripției extinctive, indiferent de stadiul procesual, chiar în litigii începute după 1 octombrie 2011”.*

*Spre deosebire de acestea, prescripțiile începute și împlinite ori cele neîmplinite la 1 octombrie 2011 rămân în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit, inclusiv sub regimul invocării lor, guvernat de dispozițiile art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat, astfel încât în privința acestora instanțele sunt obligate să cerceteze dacă dreptul la acțiune sau **la executare silită este prescris**, putând invoca din oficiu excepția prescripției, după cum același drept de a invoca excepția îl au și părțile interesate, pe care îl vor putea exercita, indiferent de stadiul procesual al cauzei.”*

Ca atare, pentru a determina dacă legea aplicabilă în timp prescripției dreptului de a obține executarea silită este Decretul nr. 167/1958, este determinantă stabilirea începutului prescripției.

În acest sens, data apariției titlului executoriu (adică data de la care se poate solicita executarea silită, data nașterii dreptului la acțiune) este relevantă pentru identificarea legii care stabilește începutul prescripției, spre exemplu data când hotărârea judecătorească este executorie sau data încheierii actului juridic (în ipoteza actului autentificat de notarul public care constată o creanță certă, lichidă și exigibilă, titlu executoriu în ambele reglementări, potrivit art. 101 alin. 1 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, respectiv art. 639 alin. 1 C. proc. civ. din 2010).

În consecință, dacă potrivit legii astfel determinate, prescripția dreptului de a cere executarea silită a început să curgă sub imperiul Decretului nr. 167/1958, ea va fi guvernată de art. 405-405 ind. 3 C. proc. civ. din 1865, iar în completare, sub aspectul regimului de invocare, de art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă.

Pornind de la premisele anterior menționate, rezultă că problema invocării prescripției dreptului de a obține executarea silită în afara termenului de formulare a contestației la executare și chiar de instanță din oficiu s-ar putea pune exclusiv pentru prescripții începute anterior datei de 01 octombrie 2011 (data intrării în vigoare a Codului Civil). Exclusiv pentru aceste prescripții sunt incidente dispozițiile art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, chiar dacă executarea silită ar fi guvernată de dispozițiile Codului de procedură civilă din 2010, cererea de executare silită fiind înregistrată după intrarea în vigoare a acestui act normativ. Nu s-ar putea susține incidența art. 707 alin. 1 din noul Cod de procedură civilă sub aspectul regimului de invocare a prescripției, acesta fiind guvernat de art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, care prevede că instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescris.

Fie ele incidente aceste din urmă dispoziții legale, ele nu sunt de natură să conducă la concluzia că prescripția dreptului de a cere executarea silită ar putea fi invocată de debitor după împlinirea termenului de 15 zile prevăzut pentru formularea contestației la executare ori din oficiu de instanța investită cu soluționarea contestației la executare formulate de debitor.

În ipoteza contestației la executare, prescripția dreptului de a cere executarea silită este susceptibilă a fi invocată ca motiv în cadrul contestației formulate, astfel că ea se constituie în însăși cauza juridică a cererii formulate. Un atare motiv trebuie însă invocat în termenul de decădere de drept procesual de 15 zile prevăzut de art. 401 alin. (1) lit. (c) din Codul de procedură civilă din 1865. În caz contrar, contestatorul este decăzut din dreptul de a invoca prescripția dreptului de a cere executarea silită în cadrul contestației la executare.

În ceea ce privește obligația instanței de a cerceta din oficiu dacă dreptul la executarea silită este prescris, astfel cum menționează *expressis verbis* art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, aceasta este pe deplin operantă, însă exclusiv pentru a bloca demersul creditorului de valorificare a creanței (spre exemplu, în ipoteza contestației formulate de creditor împotriva refuzului de a efectua executarea silită). În ipoteza contestației la executare formulate de debitor, instanța nu ar putea, invocând prescripția dreptului de a cere executarea silită, să extindă cauza juridică a contestației la executare, adăugând la motivele invocate prin contestația la executare formulată pe acela al prescripției dreptului de a cere executarea silită.

De asemenea, prescripția dreptului de a cere executarea silită ar putea fi invocată de către debitor în termenul de formulare a contestației la executarea silită însăși, iar nu în cadrul contestației îndreptate împotriva unor acte de executare determinate.

În concluzie, opinia INM este aceea că prescripția dreptului de a cere executarea silită supusă Decretului nr. 167/1958 poate fi invocată prin contestația la executare formulată de

debitor în termenul de decădere de 15 zile prevăzut de art. 401 alin. (1) lit. (c) din Codul de procedură civilă din 1865. Instanța investită cu contestația la executare formulată de debitor nu poate invoca, din oficiu, prescripția dreptului de a cere executare silită, supusă dispozițiilor decretului menționat.

În majoritate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia INM.

În opinie minoritară, s-a apreciat că prescripția dreptului de a cere executarea silită supusă Decretului nr. 167/1958 poate fi invocată din oficiu de instanța investită cu contestația la executare formulată de debitor, întrucât contestația la executare este un incident ivit în cursul executării silite demarate de către creditor, iar teza contrară ar lipsi de conținut dispozițiile art. 18 din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă.

3. Titlul problemei de drept

Verificarea condiției opozabilității cesiunii de creanță în procedura încuviințării executării silite.²⁴

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: încuviințare executare silită

Acte normative incidente: art. 666 alin. (5) pct. 4 Cod de procedură civilă, art. 1578, art. 1579 Cod Civil.

Cuvânt cheie: încuviințare executare silită, opozabilitate, cesiune de creanță, debitor cedat.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 1578 Cod Civil din 2009:

(1) Debitorul este ținut să plătească cesionarului din momentul în care:

a) acceptă cesiunea printr-un înscris cu dată certă;

b) primește o comunicare scrisă a cesiunii, pe suport hârtie sau în format electronic, în care se arată identitatea cesionarului, se identifică în mod rezonabil creanța cedată și se solicită debitorului să plătească cesionarului. În cazul unei cesiuni parțiale, trebuie indicată și întinderea cesiunii.

(2) Înainte de acceptare sau de primirea comunicării, debitorul nu se poate libera decât plătind cedentului.

(3) Atunci când comunicarea cesiunii este făcută de cesionar, debitorul îi poate cere acestuia să îi prezinte dovada scrisă a cesiunii.

(4) Până la primirea unei asemenea dovezi, debitorul poate să suspende plata.

(5) Comunicarea cesiunii nu produce efecte dacă dovada scrisă a cesiunii nu este comunicată debitorului.

Art. 1579 din același act normativ, cu denumirea marginală “Opozabilitatea cesiunii unei universalități de creanțe” prevede:

Cesiunea unei universalități de creanțe, actuale sau viitoare, nu este opozabilă terților decât prin înscrierea cesiunii în arhivă. Cu toate acestea, cesiunea nu este opozabilă debitorilor decât din momentul comunicării ei.

Cu titlu prealabil, menționăm că, deși problema de practică neunitară pusă în discuție s-a ivit în legătura cu ipoteza cesiunii creanțelor născute din contractele de credit, ea merită o abordare de principiu, acoperitoare pentru orice situație în care titularul inițial al unei creanțe bănești sau cu un alt obiect decât o sumă de bani, izvorâtă dintr-un contract de credit ori dintr-un alt titlu executoriu, judiciar sau extrajudiciar, cesionează această creanță înainte de data depunerii cererii de executare silită.

²⁴ Curtea de Apel Pitești.

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor civile ale Curților de Apel ce a avut loc la Cluj în perioada 13-14 octombrie 2016, punctul de vedere prezentat de I.N.M. fiind însușit de participanți în unanimitate.²⁵

În cadrul punctului de vedere anterior menționat s-a arătat că în procedura încuviințării executării silite demarate pe baza unei cereri de executare formulate de cesionarul creanței constatate prin titlu executoriu, instanța de executare este datoare să verifice condiția opozabilității acestei cesiuni față de debitorul cedat, sub sancțiunea respingerii cererii de încuviințare în temeiul art. 666 alin. (5) pct. 4 C. proc. civ.

Instanța de executare va respinge cererea de încuviințare a executării silite dacă va constata inexistența unei creanțe certe, lichide și exigibile. Or, existența unei asemenea creanțe nu poate fi constatată *in abstracto*, ca drept subiectiv având un anumit obiect, corelativ, în raportul juridic obligațional unei îndatoriri, ci numai în relație cu subiectele de drept implicate în acest raport, respectiv cu creditorul și debitorul.

Spre deosebire de problema unui alt titular de drept subiectiv civil, și anume titularul dreptului real, care, urmare a naturii specifice acestui drept, nu este dator să se identifice în raport cu un anumit subiect de drept dator să îi respecte dreptul, creditorul se definește în mod esențial, în raport cu un anumit debitor.

Procedura încuviințării executării silite impune verificarea în raport cu data cererii de executare, a existenței unei creanțe deținute de o anumită persoană determinată, față de altă persoană, la rândul ei, determinată.

Din această perspectivă, existența unei cesiuni de creanță justifică, fără îndoială, transmiterea calității de creditor de la cedent, titularul inițial al creanței, către cesionar, însă justificarea are efecte în raporturile dintre părțile cesiunii creanței născute din titlul executoriu.

În privința raporturilor dintre cesionar și debitorul cedat, art. 1578 alin. (2) Cod Civil din 2009 prevede că înainte de acceptare sau de primirea comunicării cesiunii, debitorul nu se poate libera decât plătind cedentului.

Rezultă din acest text că debitorul cedat s-ar putea vedea obligat la a doua plată, aceea cerută de către cesionar atunci când, neacceptând cesiunea și neprimind comunicarea acesteia, face plata către cesionar.

Teoretic, debitorul ar putea cunoaște existența cesiunii înainte de a i se face comunicarea, caz în care o eventuală plată făcută cesionarului ar valora, prin ea însăși, acceptare. Dacă însă, acceptând sau nu, pe altă cale decât comunicarea, existența cesiunii de creanță, debitorul alege să nu plătească cesionarului, adică celui care, prin ipoteză, sesizează organul de executare, cesionarul nu are dreptul de a pretinde plata, în lipsa unei comunicări prealabile a cesiunii. Neavând dreptul de a pretinde plata, deși creanța i-a fost cesionată, cesionarul are, cu atât mai puțin, dreptul de a pretinde o plată solită, prin procedura de executare inițiată prin sesizarea organului de executare.

În alți termeni, dreptul de a pretinde debitorului cedat plata nu se poate justifica în patrimoniul cesionarului, ca drept realmente relativ față de debitorul cedat, în lipsa unei comunicări prealabile, motiv pentru care, dacă este vorba de o cesiune intervenită înainte de sesizarea organului de executare, dovada comunicării cesiunii trebuie depusă la dosarul de executare. La rândul ei, instanța de executare, pentru a constata calitatea cesionarului de creditor actual al debitorului cedat, trebuie să o aibă la dispoziție, în dosarul format pentru încuviințarea executării silite, alături de cererea de executare, de titlul executoriu și de cesiunea de creanță.

Prin urmare, considerentele anterior expuse sunt valabile indiferent de natura sau obiectul creanței ori de tipul de titlu executoriu care constată creanța, însă formalitățile de opozabilitate a căror îndeplinire va fi verificată de instanța de executare investită cu cererea de încuviințare a executării silite vor fi cele prevăzute de Codul civil sub imperiul căruia s-a perfectat cesiunea de creanță numai în măsura în care nu sunt aplicabile legi speciale, mai exigente în privința unor astfel de formalități.

În concluzie, opinia INM este aceea că cerința opozabilității cesiunii de creanță se impune a fi verificată în procedura încuviințării executării silite.

²⁵ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

Participanții au decis menținerea votului exprimat anterior în cadrul întâlnirii de la Cluj conform punctului de vedere expus de către I.N.M.

4. Titlul problemei de drept

Posibilitatea debitorului cedat de a invoca drept motiv al contestației la executare omisiunea creditorului cesionar de a fi procedat la îndeplinirea formalităților pentru a asigura opozabilitatea cesiunii față de debitorul cedat.²⁶

Materia: drept civil

Subcategoria: executare silită

Obiect ECRIS: contestație la executare silită

Acte normative incidente: art. 33, art. 712, art. 713 Cod de procedură civilă, art. 1578, art. 1579 Cod Civil.

Cuvânt cheie: contestație la executare silită, interes legitim, opozabilitate, cesiune de creanță, debitor cedat.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Sub aspectul dispozițiilor legale relevante și a necesității unei abordări de principiu a problemei de drept semnalate, dincolo de incidența practică deosebită în executările silite demarate în temeiul contractelor de credit bancar, urmează să facem trimitere la secțiunea dedicată analizei problemei de drept vizând opozabilitatea cesiunii de creanță în procedura încuviințării executării silite.

De asemenea, data fiind legătura indisolubilă între soluțiile vizând cele două probleme de drept semnalate, concluzionând că opozabilitatea cesiunii de creanță este susceptibilă a fi analizată în procedura încuviințării executării silite, considerentele expuse în temeiul soluției menționate se impun a fi valorificate în sprijinul concluziei că debitorul cedat poate invoca în cadrul contestației la executare omisiunea creditorului cesionar de a fi parcurs procedura prevăzută de art. 1578 C. Civ. pentru a asigura opozabilitatea cesiunii față de debitorul cedat. Potrivit art. 1578 alin. (5) Cod Civil, comunicarea cesiunii nu produce efecte dacă dovada scrisă a cesiunii nu este comunicată debitorului.

Nu poate opera în detrimentul considerentelor menționate teza caracterului nelegitim al interesului debitorului cedat care nu a efectuat acte de natură să conducă stingerea creanței ce constituie obiectul cesiunii (spre exemplu, plata efectuată cedentului).

Concluzia se impune prin prisma împrejurării că, atâta vreme cât nu a fost respectată procedura prevăzută de art. 1578 Cod Civil (inclusiv sub aspectul comunicării dovezii scrise a cesiunii către debitorul cedat, ipoteză vizată de alin. (5) al articolului menționat), aceasta nu îi este opozabilă debitorului cedat. În consecință, este incident alin. (2) al aceluiași articol, care stipulează că înainte de acceptare sau de primirea comunicării, debitorul nu se poate libera decât plătind cedentului.

Or, odată acceptată o atare concluzie, rezultă că debitorul cedat justifică un interes legitim în promovarea contestației la executare, acesta obținând un folos practic recunoscut și ocrotit de lege, constând în anularea actelor de executare derulate la inițiativa cesionarului, întrucât nefiindu-i opozabilă cesiunea, plata silită efectuată în executarea contestată nu îl liberează. Dimpotrivă, el nu se poate libera decât plătind cedentului, fiind expus la o dublă plată în ipoteza menținerii actelor de executare.

În concluzie, opinia INM este aceea că debitorul cedat are posibilitatea de a invoca drept motiv al contestației la executare omisiunea creditorului cesionar de a fi procedat la îndeplinirea formalităților pentru a asigura opozabilitatea cesiunii față de debitorul cedat.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

²⁶ Curtea de apel Craiova.

H. CĂI DE ATAC

1. Titlul problemei de drept:

Admisibilitatea motivului de apel vizând reducerea, în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ., a onorariului avocațial acordat cu titlu de cheltuieli de judecată de prima instanță, în contextul omisiunii formulării unei asemenea cereri în primul grad de jurisdicție.²⁷

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: alte cereri

Acte normative incidente: art. 451 alin. (2), art. 478 alin. (3) C. proc. civ.

Cuvinte cheie: onorariu avocațial, apel.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

Potrivit art. 451 alin. (2) C. proc. civ., instanța poate, chiar și din oficiu, să reducă motivat partea din cheltuielile de judecată reprezentând onorariul avocaților, atunci când acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei. Măsura luată de instanță nu va avea niciun efect asupra raporturilor dintre avocat și clientul său.

Art. 478 alin. (3) C. proc. civ. prevede că în apel nu se poate schimba calitatea părților, cauza sau obiectul cererii de chemare în judecată și nici nu se pot formula pretenții noi.

Aspectul care a generat soluții divergente în practica judiciară vizează admisibilitatea motivului de apel vizând soluția primei instanțe de obligare la plata cheltuielilor de judecată, fără a fi procedat la cenzurarea onorariului avocațial, în temeiul dispozițiilor art. 451 alin. (2) C. proc. civ., în contextul în care o atare cerere nu a fost formulată de în fața primei instanțe de partea care ulterior a declarat apel.

Dispozițiile art. 451 alin. (2) C. proc. civ. prevăd *expressis verbis* că reducerea onorariului avocațial se poate realiza chiar și din oficiu, ori de câte ori se constată că acesta este vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei.

Din dispozițiile legale anterior expuse rezultă două concluzii, ce vor fi prezentate în continuare.

Pe de o parte, pentru reducerea onorariului avocațial în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ. nu este necesară formularea unei cereri de către partea interesată, aceasta putând opera și din oficiu.

Pe de altă parte, ori de câte ori ar fi îndeplinite premisele dispoziției legale analizate, în sensul că onorariul avocațial ar fi disproporționat raportat la elementele menționate în cuprinsul său, cenzurarea acestuia constituie o obligație, ci nu o facultate pentru instanță. Folosirea termenului “poate” nu este de natură să infirme concluzia anterior expusă, acesta având finalitatea de a determina prerogativa instanței de a cenzura onorariului avocațial chiar și din oficiu [“poate (...) chiar și din oficiu”], nicidecum de a descrie o simplă facultate a instanței. Prin urmare, instanța nu ar putea în mod discreționar să reducă sau nu onorariul avocațial, deși acesta ar fi vădit disproporționat în raport cu valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat. De asemenea, folosirea termenului menționat este strâns legată de existența unei marje de apreciere de care se bucură instanța cu prilejul evaluării criteriilor relevante (valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei).

Rezultă că nu poate fi primită teza potrivit căreia, în lipsa aprecierii suverane a instanței în sensul caracterului disproporționat al onorariului avocațial, dispoziția de obligare la plata onorariului ar fi legală exclusiv pe considerentul că partea interesată nu ar fi solicitat în mod expres să fie aplicate dispozițiile art. 451 alin. (2) C. proc. civ.

În realitate, independent că mecanismul analizei incidenței art. 451 alin. (2) C. proc. civ. este declanșat la inițiativa părții interesate sau din oficiu de către instanță, procesul de evaluare are același

²⁷ Curtea de Apel Pitești.

conținut, care este circumscris criteriilor menționate de dispozițiile legale anterior invocate (valoarea sau complexitatea cauzei ori cu activitatea desfășurată de avocat, ținând seama și de circumstanțele cauzei).

Nu s-ar putea susține că solicitarea de reducere a onorariului avocațial formulată prin calea de atac a apelului ar fi o cerere nouă, inadmisibilă potrivit art. 478 alin. (3) C. proc. civ. Cererea de reducere a onorariului avocațial nu are natura juridică a unei pretenții noi, prohibite în apel potrivit art. 478 alin. (3) C. proc. civ., ci constituie o veritabilă apărare de fond menită a combate cererea părții potrivnice de obligare la plata cheltuielilor de judecată constând în onorariul avocațial.

Pornind de la premisele anterior expuse, rezultă că dacă instanța, în mod greșit, nu ar fi procedat la reducerea onorariului avocațial, deși acesta ar fi fost vădit disproporționat, dispoziția de obligare la plata onorariului avocațial este susceptibilă a fi criticată prin calea de atac a apelului. Ca atare, nerespectarea dispozițiilor art. 451 alin. (2) C. proc. civ., poate fi invocată în apel, chiar dacă partea care nu a fi solicitat aplicarea acestor dispoziții în fața primei instanțe.

În concluzie, opinia I.N.M. este aceea că este admisibil motivul de apel vizând reducerea, în temeiul art. 451 alin. (2) C. proc. civ., a onorariului avocațial acordat cu titlu de cheltuieli de judecată de prima instanță, în contextul omisiunii formulării unei asemenea cereri în primul grad de jurisdicție.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

II. DREPT CIVIL

1. Titlul problemei de drept:

Domeniul de aplicare a termenului de 6 luni, prevăzut de art. 35 din alin. (2) din Legea nr. 165/2013, respectiv dacă acesta privește exclusiv situația în care se solicită instanței rezolvarea notificării pe fond sau acesta are în vedere și ipoteza în care se pretinde obligarea entităților investite la soluționarea de către aceasta a notificării²⁸

Materia: civil

Subcategoria: drepturi de proprietate și alte drepturi reale

Obiect ECRIS: Legea nr. 165/2013

Acte normative incidente: art. 35 din Legea nr. 165/2013

Cuvinte cheie: obligație de a face, termen de decădere

Prin Decizia nr. 45 din 14 octombrie 2019, pronunțată în dosarul nr. 1000/1/2019, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă - a stabilit că:

„...În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 35 alin. (2) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, stabilește următoarele:

Termenul de 6 luni nu se aplică cererilor formulate împotriva refuzului entităților investite de lege de soluționare a notificării, altele decât cele prevăzute de art. 35 alin. (3) din Legea nr. 165/2013.

Obligația entității investite conform legii de soluționare, pe cale administrativă, a notificărilor legal formulate, fie prin restituire în natură, fie prin acordarea de măsuri reparatorii prin echivalent, se menține chiar în condițiile neexercitării procedurii judiciare prevăzute de art. 35 din Legea nr. 165/2013 ...”.

În consecință, fiind clarificată problema de drept supusă analizei, nu se mai impune exprimarea unui punct de vedere din partea I.N.M.

²⁸ Curtea de Apel București

Fiind clarificată problema de drept supusă analizei, s-a apreciat că nu se mai impune exprimarea unui vot de către participanți.

2. Titlul problemei de drept:

Interpretarea dispozițiilor art. 320 alin. (1) din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, referitoare la posibilitatea furnizorului de servicii medicale de a recupera prejudiciul constând în cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată, de la persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății proprii persoane, din culpă²⁹.

Materia: civil

Subcategoria: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 320 alin. (1), art. 221 alin.(1) lit. d) din Legea nr.95/2006.

Cuvinte cheie: asistență medicală, daune sănătății proprii persoane

Această problemă a fost discutată în cadrul Întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor civile ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale curților de apel, ce a avut loc la București, în perioada 11-12 mai 2017, punctul de vedere prezentat de I.N.M. însușit de participanți cu majoritate de voturi fiind următorul³⁰:

„Potrivit art. 320 din Legea nr. 95/2006: (1) „Persoanele care prin faptele lor aduc daune sănătății altei persoane, precum și daune sănătății proprii persoane, din culpă, răspund potrivit legii și au obligația să repare prejudiciul cauzat furnizorului de servicii medicale reprezentând cheltuielile efective ocazionate de asistența medicală acordată. Sumele reprezentând cheltuielile efective vor fi recuperate de către furnizorii de servicii medicale. (2) Furnizorii de servicii care acordă asistența medicală prevăzută la alin. (1) realizează o evidență distinctă a acestor cazuri și au obligația să comunice lunar casei de asigurări de sănătate cu care se află în relație contractuală această evidență, în vederea decontării, precum și cazurile pentru care furnizorii de servicii medicale au recuperat cheltuielile efective în vederea restituirii sumelor decontate de casele de asigurări de sănătate pentru cazurile respective”.

De asemenea, în conformitate cu art. 230 alin. (1) din același act normativ: „Asigurații beneficiază de pachetul de servicii de bază în caz de boală sau de accident, din prima zi de îmbolnăvire sau de la data accidentului și până la vindecare, în condițiile stabilite de prezenta lege, de contractul-cadru și normele sale de aplicare”.

Din coroborarea dispozițiilor normative citate, rezultă cu claritate că doar persoanele neasigurate ar putea fi obligate la despăgubiri către furnizorul de servicii medicale, dacă prin faptele lor aduc daune sănătății proprii. Soluția este firească, atât timp cât furnizorul de servicii medicale poate reclama un prejudiciu doar în acele situații în care contravaloarea activităților prestate nu poate fi acoperită de către casele de asigurări de sănătate, ceea ce se întâmplă, în principiu, doar în cazul persoanelor neasigurate.

Doar în mod excepțional, calitatea de debitor pentru repararea prejudiciului cauzat furnizorului de servicii medicale poate reveni și unei persoane asigurate, atunci când tipul de serviciu medical prestat nu se subsumează acelor care sunt asigurate (cum ar fi cele prevăzute de art. 248 din Legea nr. 95/2006, dacă contravaloarea serviciilor trebuie acoperită de către asigurat)”.

S-a apreciat de către participanți că nu se impune reconsiderarea punctului de vedere expus în cele mai de sus și însușit anterior cu majoritate de voturi.

3. Titlul problemei de drept:

²⁹ Curtea de Apel Pitești.

³⁰ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

Momentul de la care se calculează prescripția dreptului material la acțiunea în răspundere civilă delictuală în situația daunelor morale ca urmare a detenției în condiții precare.³¹

Materie: civil

Subcategorie: pretenții

Obiect ECRIS: pretenții

Acte normative incidente: art. 2528, art. 1349 alin. (1), art. 1359 C. civ., art. 7, 8 din Decretul-lege nr. 167/1958, Ordinul M.J. nr. 433/2010, art. 3, 11, 20 Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Cuvinte cheie: pretenții, despăgubiri morale, fapt ilicit.

Opinia Institutului Național al Magistraturii:

În materia răspunderii civile delictuale, termenul de prescripție este cel de 3 ani prevăzut de art. 3 din Decretul nr. 167/1958, pentru prescripțiile începute în perioada în care era în vigoare acest act normativ, respectiv de art. 2517 C. civ., pentru prescripțiile începute sub imperiul noului Cod civil.

Momentul de început al prescripției este data la care păgubitul a cunoscut sau trebuie să cunoască atât paguba cât și pe cel care răspunde de ea, potrivit art. 8 din Decretul nr. 167/1958, reglementare ce corespunde pe deplin art. 2528 din actualul Cod civil.

În cazul analizat, reclamantul suferă un prejudiciu moral cuantificabil la capătul fiecărei zile petrecute în detenție în condiții precare, a cărui cunoaștere subiectivă de către acesta nu poate fi pusă sub semnul îndoielii. Practic, la sfârșitul fiecărei zile acesta cunoaște atât paguba suferită cât și pe cel care răspunde de ea.

Or, în aceste condiții, este pe deplin justificat ca data de început a termenului de prescripție să fie stabilită în raport cu data consumării fiecărei zile de detenție.

Această soluție este în deplină concordanță cu scopul prescripției, care este acela de a sancționa pasivitatea creditorului, care, deși are toate elementele necesare declanșării demersului judiciar menit să-i asigure protecția jurisdicțională a dreptului său, totuși, nu o face.

Nu există niciun argument legal care să susțină teza stabilirii momentului de început al prescripției în funcție de data liberării condiționate a reclamantului, atât timp cât faptul cunoașterii prejudiciului și a persoanei răspunzătoare se plasează în timp anterior acestui moment.

Subliniem în acest context că în cazul detenției în condiții precare consecințele păgubitoare pe care le înregistrează victima nu pot fi înțelese prin existența unui singur fapt generator, ci prin juxtapunerea unor fapte ilicite (sintagma detenție precară reunește, de regulă, un complex de fapte ilicite, precum spațiu insuficient, condiții necorespunzătoare de igienă etc.) care se manifestă concomitent sau succesiv.

Nu ne aflăm așadar în prezența unui singur prejudiciu, ci a mai multora, fiecăruia dintre ele fiindu-i atașat un drept la acțiune a cărui prescripție este stabilită în conformitate cu art. 8 din Decretul nr. 167/1958 și art. 2528 din actualul Cod civil. Iar faptul că reclamantul formulează o cerere de despăgubire globală reprezintă doar opțiunea formală de exprimare a pretenției, fără a aduce atingere caracterului segregat al pagubei suferite.

În concluzie, opinia I.N.M. este în sensul că momentul de la care se calculează prescripția extinctivă a dreptului material la acțiunea în răspundere civilă delictuală în situația daunelor morale ca urmare a detenției în condiții precare trebuie stabilit în raport cu data consumării fiecărei zile de detenție, când victima cunoaște atât prejudiciul suferit cât și persoana răspunzătoare.

În unanimitate, participanții și-au însușit soluția expusă în opinia I.N.M.

4. Titlul problemei de drept:

³¹ Curtea de Apel Brașov.

Sezină. Posibilitatea introducerii în judecată a moștenitorilor sezinari în ipoteza decesului părții pe parcursul procesului, în lipsa emiterii certificatului de moștenitor, de calitate de moștenitor ori a dovedirii acceptării moștenirii în orice mod.³²

Materia: civil

Subcategoria: alte tipuri de cauze

Obiect ECRIS: hotărâre care ține loc de contract de vânzare

Acte normative incidente: art. 1125, art. 1113, art. 1114 alin. (2) C. civ. art. 36 teza I, art. 412 alin. (1) pct. 1, art. 415 pct. 2 C. proc. civ.

Cuvânt cheie: moștenitor sezinar, calitate procesuală pasivă

Potrivit art. 1125 C. civ., situat în Secțiunea a 4-a intitulată „Sezina” din Capitolul I cu denumirea marginală „Transmisiunea moștenirii”:

Pe lângă stăpânirea de fapt exercitată asupra patrimoniului succesoral, sezina le conferă moștenitorilor sezinari și dreptul de a administra acest patrimoniu și de a exercita drepturile și acțiunile defunctului”.

Art. 1126 C. Civ. prevede că sunt moștenitori sezinari soțul supraviețuitor, descendenții și ascendenții privilegiați.

Potrivit art. 1127 C. civ.:

- (1) Moștenitorii legali nesezinari dobândesc sezina numai prin eliberarea certificatului de moștenitor, dar cu efect retroactiv din ziua deschiderii moștenirii.
- (2) Până la intrarea în stăpânirea în fapt a moștenirii, moștenitorul legal nesezinar nu poate fi urmărit în calitate de moștenitor.

Art. 1133 C. Civ. prevede:

- (1) Pentru motive temeinice, la cererea oricărei persoane interesate, un succesibil poate fi obligat, cu aplicarea procedurii prevăzute de lege pentru ordonanța președințială, să își exercite dreptul de opțiune succesorală înăuntrul unui termen stabilit de instanța judecătorească, mai scurt decât cel prevăzut la art. 1103.
- (2) Succesibilul care nu optează în termenul stabilit de instanța judecătorească este considerat că a renunțat la moștenire.

Potrivit art. 1114 C. Civ.:

- (1) Acceptarea consolidează transmisiunea moștenirii realizată de plin drept la data decesului.
- (2) Moștenitorii legali și legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia. (...)

Potrivit art. 36 teza I C. proc. civ., calitatea procesuală rezultă din identitatea dintre părți și subiectele raportului juridic litigios, astfel cum acesta este dedus judecății.

Art. 412 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. prevede că judecarea cauzelor se suspendă de drept prin decesul uneia dintre părți, până la introducerea în cauză a moștenitorilor, în afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a acestora.

Cu titlu prealabil, menționăm că, deși problema de practică neunitară s-a ivit într-un litigiu având ca obiect pronunțarea unei hotărâri care ține loc de contract de vânzare, chestiunea dedusă analizei se impune a fi abordată cu titlu general, pentru orice litigiu în care, pe parcursul procesului, a intervenit decesul părții și se pune problema incidenței suspendării judecării cauzei în temeiul dispozițiilor art. 412 alin. (1) pct. 1 C. proc. civ. sau a introducerii în judecată a moștenitorilor. Prin urmare, analiza relevanței acordate sezinei se realizează în acest cadru, urmând a atrage după caz, una sau alta din dispozițiile anterior expuse. Condiția de exercițiu a dreptului la acțiune privind calitatea procesuală pasivă s-ar activa exclusiv în ipoteza în care cererea de chemare în judecată ar fi introdusă *ab initio* în contradictoriu cu moștenitorii sezinari neacceptanți, iar nu în cazul survenirii

³² Curtea de Apel Craiova.

decesului pârâtului pe parcursul procedurii judiciare, nefiind cu putință ca moștenitorii să fie introduși, iar apoi instanța să pronunțe o soluție de admitere a excepției lipsei calității procesuale pasive în privința acestora.

Această temă a fost discutată anterior în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor civile ale curților de apel care a avut loc la Curtea de Apel Timișoara în perioada 19-20 noiembrie 2015, punctul de vedere expus în opinia INM fiind adoptat de participanți cu majoritate.³³

Prin punctul de vedere anterior exprimat, s-a reținut, în esență, că dispozițiile legale menționate anterior nu sunt de natură să susțină concluzia că este suficientă simpla calitate a succesibilului de sezinar, fiind necesară însușirea de către acesta a calității de moștenitor, prin acceptarea succesiunii într-unul dintre modurile prevăzute de lege.

Astfel, în primul rând, potrivit art. 1106 C. civ., „Nimeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine”, iar, în conformitate cu art. 1114 alin. (2) C. civ., „Moștenitorii legali (...) răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia”.

În acest context, din moment ce, sub aspectul dreptului substanțial, un succesibil sezinar, neacceptant al moștenirii, nu răspunde pentru datoriile și sarcinile moștenirii, nici în planul dreptului procesual, acesta nu ar putea avea calitate procesuală pasivă, neputând fi obligat prin hotărârea judecătorească pronunțată în cauză.

În al doilea rând, în sprijinul acestei soluții, a fost adus și argumentul de text și anume acela că art. 1125 C. civ. face referire numai la „dreptul (moștenitorilor sezinari – n.n.) de a administra acest patrimoniu și de a exercita drepturile și acțiunile defunctului, neprevăzând în cuprinsul său și obligațiile defunctului”, acestea excluzându-se astfel, prin folosirea argumentului de interpretare logică *per a contrario*.

În al treilea rând, s-a apreciat că nu se poate face abstracție în problema supusă analizei de dispozițiile art. 412 alin. (1) pct. 1 și art. 415 pct. 2 C. proc. civ., care fac referire la moștenitori, fără deosebire după cum aceștia sunt sezinari sau nu.

În al patrulea rând, stăpânirea de fapt a bunurilor succesoriale prezintă caracter echivoc sub aspectul acceptării moștenirii, neavând în mod necesar valoarea unei acceptări tacite a acesteia.

De asemenea, simpla chemare în judecată a succesibilului sezinar nu se încadrează în situațiile expres și limitativ prevăzute de lege de acceptare forțată a moștenirii.

Legea a pus la dispoziția reclamantului, în situația în care pârâtul a decedat pe parcursul desfășurării procesului, o cale procedurală pentru determinarea succesibilului să-și exprime opțiunea succesorală, într-un termen judecătorec redus față de cel legal de opțiune, potrivit art. 1113 C. civ.

În cadrul întâlnirii menționate, a fost exprimată și opinia contrară în sensul că moștenitorul sezinar poate fi chemat în judecată în calitatea sa de moștenitor legal, în absența certificatului de moștenitor/certificatului de calitate de moștenitor, numai pe baza actelor de stare civilă.

Apreciem că se impune **reevaluarea argumentelor exprimate** în sprijinul punctului de vedere anterior expus și analiza temeinică a justetei opiniei minoritare.

În acest sens, sunt relevante dispozițiile art. 1127 alin. (3) C. Civ. care prevăd că moștenitorii legali nesezinari dobândesc sezina numai prin eliberarea certificatului de moștenitor, dar cu efect retroactiv din ziua deschiderii moștenirii. Potrivit art. 1125 C. civ., în conținutul sezinei intră atât stăpânirea de fapt exercitată asupra patrimoniului succesoral, cât și dreptul de a administra acest patrimoniu și de a exercita drepturile și acțiunile defunctului. Or, din moment ce moștenitorii nesezinari dobândesc sezina numai prin eliberarea certificatului de moștenitor, în conținutul căreia intră dreptul de a exercita drepturile și acțiunile defunctului, este greu de susținut argumentul de interpretare literală a art. 1125 teza finală C. proc. civ., în sprijinul concluziei că textul și-ar propune să excludă obligațiile defunctului. Pentru ipoteza dobândirii sezinei prin eliberarea certificatului de moștenitor, nu este pusă la îndoială posibilitatea ca moștenitorul să figureze pe latura pasivă a raportului procesual civil.

De asemenea, în același sens este și alin. (3) al art. 1127 care prevede că până la intrarea în stăpânirea în fapt a moștenirii, moștenitorul legal nesezinar nu poate fi urmărit în calitate de moștenitor. *A contrario*, de vreme ce textul circumstanțiază subiectul pasiv prohibit în persoana

³³ Minuta întâlnirii poate fi consultată pe site-ul <http://www.inm-lex.ro>.

moștenitorului legal nesezinar, moștenitorul sezinar, dimpotrivă, poate fi urmărit în calitate de moștenitor.

Nici argumentele întemeiate pe dispozițiile art. 1106 C. Civ. nu sunt de natură să sprijine soluția contrară, întrucât sezina nu implică obligația moștenitorului sezinar de accepta succesiunea, ci dimpotrivă, acesta este liber să renunțe la moștenire, ipoteză în care sezina trece la următorul chemat de lege la moștenire (sezina succesivă)³⁴.

De asemenea, nici dispozițiile art. 1114 alin. (2) C. Civ. nu pot fi invocate în combaterea argumentelor expuse anterior, pronunțarea soluției urmând a se dispune nu în contradictoriu cu moștenitorul sezinar, ci în contradictoriu cu moștenirea reprezentată prin acesta. Astfel, instituția sezinei constă în posibilitatea conferită de lege moștenitorilor rezervatari de a fi considerați titularii de drept ai patrimoniului succesoral, direct, fără nicio altă formalitate, spre deosebire de ceilalți moștenitori care trebuie să urmeze procedurile de trimitere în posesie, adică de verificare a titlului lor de moștenire.

În esență, pe durata de timp de la deschiderea moștenirii și până la clarificarea problemelor legate de stabilirea succesibililor care vin efectiv la moștenire, adică, în ultimă instanță, a titularilor patrimoniului succesoral, moștenitorilor rezervatari, în calitatea lor de continuatori ai persoanei defunctului, li se conferă provizoriu, prin lege, anumite prerogative în legătură cu patrimoniul succesoral, asigurând tranziția de la *de cuius* la moștenitori. Se acoperă astfel vidul care ar subzista între momentul deschiderii moștenirii și acceptarea ei de către succesibili.³⁵

Sezina conferă așadar funcția de reprezentare în justiție în mod activ și pasiv a intereselor succesiunii. Ca efect al sezinei, de la data deschiderii succesiunii, moștenitorii desemnați ca atare de lege se substituie defunctului, fiind în drept să introducă orice acțiune petitorie sau posesorie aparținând acestuia, iar pe de altă parte, să fie pârâți în acțiunile introduse de terți contra succesiunii.³⁶

Împrejurarea că legiuitorul Codului civil din 2009 a pus la dispoziția persoanei interesate mijlocul reglementat de art. 1113 pentru a obține obligarea succesibilului să își exercite dreptul de opțiune succesorală înăuntrul unui termen stabilit de instanța judecătorească, mai scurt decât cel prevăzut la art. 1103 din același act normativ nu infirmă raționamentul expus anterior. Textul își găsește utilitatea pentru ipoteza în care de pe urma defunctului nu au rămas moștenitori sezinari, caz în care partea potrivnică are la îndemână formularea unei acțiuni întemeiate pe art. 1113 C. civ. din 2009 pentru a putea introduce în cauza *pendinte* pe moștenitori mai înainte de împlinirea termenului de opțiune succesorală.

În concluzie, opinia INM este aceea că este posibilă introducerea în judecată a moștenitorilor sezinari ai uneia dintre părți în ipoteza decesului acesteia pe parcursul procesului, chiar în lipsa emiterii certificatului de moștenitor, de calitate de moștenitor ori a dovedirii acceptării moștenirii în orice mod, excepție făcând succesorul sezinar care a renunțat la moștenire.

În unanimitate, participanții au apreciat că se impune reconsiderarea punctului de vedere adoptat cu majoritate în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor civile ale curților de apel care a avut loc la Curtea de Apel Timișoara în perioada 19-20 noiembrie 2015 și însușirea soluției expuse în opinia INM.

Întocmit:

Judecător Camelia Maria SOLOMON, formator I.N.M.

Judecător Delia Narcisa THEOHARI, formator I.N.M.

Judecător Ioan Stelian VIDU, formator I.N.M.

³⁴ Ibidem, p. 406.

³⁵ Ibidem, p. 410.

³⁶ Dan Chirică, Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile, Ediția a 2-a, Editura Hamangiu, 2017, p. 410.